

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Špela Palčič

Punkovska scena v Trbovljah

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Špela Palčič

Mentor: izr. prof. dr. Gregor Tomc

Somentor: izr. prof. dr. Tina Kogovšek

Punkovska scena v Trbovljah

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

Punkovska scena v Trbovljah

Trboveljska punkovska scena je zelo raznolika oziroma heterogena. Pojavljajo se punkerji različnih stilov: od nostalgичnega ortodoksnega videza do skejterjev, deskarjev na snegu (snowboarderjev) in čisto povprečnih stilov oblačenja, ki jih na prvi pogled ne moremo povezati s punkom. Punkerska kulturna ekskluzivnost je takorekoč izginila. V splošnem se pojavljata dve glavni veji punkerjev glede na stil oblačenja in mišljenje. Obstaja nostalgичni stil, katerega pripadniki so najbolj aktivni del scene, še vedno ohranjajo punkerske vrednote in upornost. Drugi stil je neopunkerski, ki se močno staplja z dominantno kulturo, v sebi ne nosi več nobene upornosti, tako po mišljenju kot po obnašanju in oblačenju. Kljub skomercializiranosti in dostopnosti punkovskega stila v speciliziranih trgovinah, punkerji nostalgичnega stila še vedno uspejo izstopati od ostalih scen, njihova šokantnost in odvratnost pa kljub temu močno blede. V nasprotju z njimi punkerji neopunkerskega videza s svojim stilom oblačenja ne predstavljajo nič posebnega, oblačila si kupujejo v specializiranih športnih trgovinah ter drugih trgovinah, namenjenih mladim ljudem. Kljub razlikam se pripadniki obeh stilov med seboj mešajo, tako kot se mešajo tudi s pripadniki drugih scen in interesnih skupin.

Zob kapitalističnega časa je načel tudi trboveljsko punkersko sceno, ki postaja čedalje bolj razdrobljena in heterogena, saj stil in način razmišljanja med punkerji nista več enotna.

Ključne besede: Subkulturna scena, punk, mladina, stil.

The Punk scene in Trbovlje

The punk scene in Trbovlje is very heterogeneous. There are punks of different styles present from nostalgic orthodox look to skateers, snowboarders and ordinary styles which at first cannot be linked with punk. Punk's cultural exclusivity has disappeared. In general there are two major punk branches as regards the style of dressing and thinking, too. There is nostalgic style which members are most active part of the scene and which still preserves punk's value and rebellion. Other type of the style is called neopunk style which is pooling of with dominant culture, they are not having any rebellion; as regards to thinking and behavior and dressing. Despite being commercialized and the accessibility of the punk style in stores punks of nostalgic style are still able to step out of other scenes but their shocking nature and disgustingness is paling anyway. On the other side the punks of neopunk style are not representing anything special, their style is bought in specialized sport stores and other youth stores. Despite differences members of both styles are mixed and they are also mixing with members of other scenes and interest groups.

The ravages of times have start on the punk scene in Trbovlje, too. The scene is becoming more and more crumbled and heterogeneous, because the style and way of thinking within punks are not longer united.

Key words: Subcultural scene, punk, youth, style.

KAZALO

1 UVOD	5
2 SUBKULTURNE PRAKSE	7
2.1 MLADOST IN MLADINA	7
2.2 SUBKULTURE	8
2.2.1 Glasba	9
2.2.2 Stil	10
2.3 SUBKULTURNE SCENE	11
3 PUNK KOT GLASBA	13
4 SUBKULTURNE PRAKSE PUNKA	15
5 PRAKTIČNI DEL	24
5.1 VZPOSTAVLJANJE STIKA IN VSTOP V POLJE RAZISKOVANJA	24
5.2 METODOLOGIJA	24
5.3 OSNOVNE ZNAČILNOSTI PUNKOVSKÉ SCENE	25
5.4 PUNKERJI NOSTLAGIČNEGA STILA	26
5.5 PUNKERJI NEOPUNKERSKEGA STILA	40
6 ZAKLJUČEK	44
LITERATURA	47
PRILOGE	50

1 UVOD

Punk ... ob misli nanj se mi sproži nešteto asociacij. Skuštrani lasje, široka in raztrgana oblačila, glasni koncerti, cigarete in alkohol, upiranje šoli, staršem, skorajda celemu svetu. Seveda je šlo (vsaj pri meni) za najstniško obdobje, v katerem sem iskala sebe, svoj stil, svoje cilje, vrednote ipd. Šlo je tudi za način oblačenja, kako izstopati, pokazati svetu, da sem kul in se upiram. Identiteto upornika sem prevzela nekje ob koncu osnovne šole, v sredini srednje pa sem jo že opustila. Zakaj? Verjetno bi tudi ta odgovor na vprašanje želela najti tekom izdelovanja diplomske naloge. Moja kratkoročna pripadnost punkerski sceni namreč ni bila osamljen primer; izmed mojih vrstnikov, ki so se v tistem obdobju družili z menoj, še redko kdo ohranja punkerski stil oblačenja, posluša izključno punk glasbo ipd. Se pa občasno še srečujemo na koncertih, kjer preko pogovora ugotavljam, da vsak zase kreira svoje življenje, prilagojeno družbi in družbenemu sistemu, dominantnim vrednotam in prevladujočim načinom obnašanja, vedenja in mišljenja. Sistem nas je posrkal vase, mi smo ga sprejeli in se mu prilagodili – čeprav nam ne ustreza popolnoma in bi mogoče marsikaj spremenili. Včasih zaidemo še na kakšen koncert, vendar zgolj z namenom, da se sprostimo, poveselimo, poklepetamo – in tu se konča.

Punk dojemam tudi kot fenomen, kot osamljen primer, ki še ima energijo, da vpije, da je danes nekaj narobe, da kapitalizem ni rešitev, da potrošništvo ne prinaša pravega zadovoljstva, da je sreča v nas samih ... Obdržal se je še delček, ki ga sistem ni popolnoma posrkal vase, tako kot večino nas. Ker me punk fascinira, ker pove tisto, kar nekateri tiho v sebi vemo, da je res, sem se odločila pisati o njem. In ker se je kot močna scena ohranil ravno v mojem rojstnem kraju – Trbovljah.

Nalogo bom pričela z operacionalizacijo ključnih pojmov, ki so pomembni za razumevanje in nadaljnjo nadgradnjo diplome z empiričnim delom. Osredotočila se bom predvsem na razmejitev subkulture in subkulturne scene, na definiranje pojma mladih in mladosti ter punk glasbe. Dotaknila sem bom tudi današnje družbe na splošno, ker je vsako družbeno raziskovanje potrebno umestiti v nek določen čas, saj le-ta vpliva na družbo samo. Tako tudi »subkulturne prakse izražajo družbene in kulturne spremembe« (Velikonja 1999, 21), ki jih je potrebno za razumevanje punkovske scene v Trbovljah poznati. Teoretični del bom zaključila s predstavitvijo že opravljenih raziskav na področju punka, na katere se bom opirala v empiričnem delu.

Empirični del sloni na opazovanju z delno udeležbo, poleg tega pa sem si pomagala tudi s polstrukturiranim intervjujem. Z metodami, ki se jih bom poslužila, bi želela predstaviti Trboveljsko punkersko sceno v čim širšem možnem obsegu.

Kot sem že omenila, subkulturne prakse izražajo družbene in kulturne spremembe. Le-te se danes drastično razlikujejo od časa, ko se je punk v Sloveniji pojavil in je bila na našem prostoru prisotna punkerska subkultura. Komunizem je nasprotoval individualizmu in vzpodbujal kolektivni duh, obenem pa je bila visoka kulturna represija, in s tem svoboda mladih zelo omejena. Dandanes pa je ravno obratno: kulturna represija je zelo nizka, ljudem je vse dostopno in dosegljivo, vse je dovoljeno. Prisotna je velika tekmovalnost za materialne dobrine, ugled, slavo. Chaney pravi, da postmoderna družba dejansko osvobaja posameznika s tem, ko mu ponuja ogromno proizvodov in sredstev, s katerimi se lahko izraža (Chaney v Bennett 1999, 608). Moja osrednja teza, ki bo vodilo moje raziskave, je:

V Trbovljah gre za punkersko subkulturno sceno in ne za punkersko subkulturo.

Ker iz vseh naštetih razlogov sklepam, da gre v Trbovljah za subkulturno sceno in ne subkulturo, posledično sklepam tudi, da ideologija punka med trboveljskimi punkerji ni prisotna oziroma je le v manjši meri, poudarek je torej na glasbi in stilu, saj je »identiteta že v sami pozi.« (Velikonja 1999, 20) Predpostavljam tudi, da pripadniki punkerske scene niso izključno samo mladi (kot je bilo to značilno za subkulture), vendar prevladujejo na sami sceni. Tudi Velikonja (Velikonja 1999, 17) pravi, da »generacijska pripadnost ni več odločilna, čeprav seveda v njih prevladuje mladina.« Hkrati postavljam tezo, da skupina punkerjev ni več ekskluzivna, kar pomeni, da se med samimi punkerji pojavljajo tudi drugi obiskovalci, ki ne poslušajo punk glasbe in se ne oblačijo v oblačila, značilna za punkerje. Po Velikonji naj bi za subkulturne scene veljala kulturna integriteta in kumulativnost, kar pomeni, da so postale množične, fluidne in prehodne; pripadnikov je veliko, občasno se pridružijo tudi občasni obiskovalci, zato so tudi bolj razpršene od samih subkultur (Velikonja 1999, 20). Poleg tega predpostavljam tudi (glede na živahnost scene), da je prisotno veliko lokalnih bendov.

2 SUBKULTURNE PRAKSE

Punkovska scena predstavlja eno izmed mnogih subkulturnih praks današnjega časa, kamor uvrščamo poleg že omenjene scene tudi subkulturo. Gre za dva vidika znotraj iste subkulturne prakse, ki sta povezana s skupnim imidžem, načinom obnašanja, specifično govorico, glasbo in rituali (Brake in Cohen v Velikonja 1999, 16).

Po Tomcu je »pripadnik mladinske subkulture le tista oseba, ki pripisuje vrednotam in znanjem mladinskega stila tolikšen pomen, da jih lahko ponotranji kot temelj svojega delovanja.« (Tomc 1994, 179)

Glede na definicijo bi lahko rekli, da so pripadniki večinoma mladi ljudje, a kljub temu obstajajo izjeme. Velikonja pravi, da generacijska pripadnost neki subkulturni sceni ni odločilnega pomena, vendar so pripadniki večinoma mladi (Velikonja 1999, 17). Tudi v Trbovljah srečujemo večinoma mlade punkerje, mlade upornike z bolj ali manj izrazitim stilom, od časa do časa pa se pojavijo tudi starejši punkerji (v večini moški), ki kot izjeme negirajo trditve določenih teoretikov, da so člani subkulture oziroma subkulturne scene le mladi ljudje. A kljub temu se bom v nadaljevanju naloge osredotočala na mlade ljudi, saj so pripadniki punkovske scene večinoma mladi, ki v svojem prostem času iščejo sami sebe, izražajo upor staršem in dominantni kulturi, ustvarjajo na sebi lasten način, se družijo z enako mislečimi vrstniki ... skratka iščejo alternativo obstoječim načinom življenja. Mladi so tisti, ki s svojo gorečnostjo in pripadnostjo vnašajo spremembe na ogromno področjih družbenega življenja ter v celoti predstavljajo in omogočajo obstoj subkulture oziroma subkulturne scene.

2.1 MLADOST IN MLADINA

Mlade ljudi pogosto povezujemo s terminoma mladost in mladina. Mladost je življenjska faza posameznika, ki jo je starostno težko določiti. Gre za obdobje med otroštvom in odraslostjo, v katerem (za razliko od otroštva) ni več tesne odvisnosti od staršev in vzgojiteljev, saj se posameznik v tem obdobju prične osamosvajati. Nadzora nad mladostniki v večji meri ne izvaja več družina, temveč izobraževalne in vzgojne institucije. Starostna meja za vstop v mladost se dandanes spreminja, saj se spodnja meja pomika čedalje bolj navzdol v otroštvo, zgornja meja, ki predstavlja vstop v odraslost, pa se pomika navzgor, saj se mladost zaradi obveznosti, kot je šola, in brezposelnosti, podaljšuje v pozna dvajseta leta. Meje, ki označujejo starostno pripadnost, se gibajo nekje med 15 in 24 let. Mladi se v tem času

nahajajo v specifičnem družbenem položaju, ki ga vedno spremlja tudi kriza identitete, t.j. pridobitev usklajene samopodobe oziroma identitete posameznika (Ule 1996, 10—17).

Mladost je torej kompleksen pojem, ki označuje zapleteno fazo življenjskega cikla, v katerem se posameznik išče in odkriva samega sebe. Vendar mladosti ne smemo enačiti s terminom mladina, čeprav sta pojma med seboj tesno povezana. Pri mladosti gre namreč za življenjsko obdobje, pojem mladina pa označuje družbeno skupino (Ule 1996, 19—20).

Pojem mladine se pogosto povezuje tudi s terminom prostega časa, saj naj bi le-ta omogočil mladim, da se med sabo družijo v enako mislečih skupinah, v skupinah, ki jih povezujejo isti interesi. Dejansko ustvarijo paralelni svet, ki je osvobojen od staršev, šole (Muršič 1995, 33) in zunanjih motenj (Ule in Miheljak 1995, 42). Nekatere mlade torej povezujejo isti hobiji, nekatere vera, spet druge glasba.

Mladino torej razumemo kot družbeno skupino, katere pripadniki so mladi ljudje, ki se v prostem času družijo na podlagi skupnih interesov. Mladi se verjetno ravno zaradi krize identitete, v kateri se sprašujejo, kdo so, kaj želijo, kam gredo, usmerijo v določeno subkulturno prakso, paralelni svet, ki jih osvobodi nadzora šole in staršev, v svet odkrivanja sebe, svojih meja, vrednot, sveta okoli sebe itd. Uletova pravi, da mladino v današnjem času označuje predvsem »univerzalna mladinska potrošnja in kultura s skupnimi idoli, vrednotami, modnimi trendi in stili.« (Ule 1996, 20)

2.2 SUBKULTURE

Subkultura in subkulturna scena, kot sem že omenila, izhajata iz istega kontinuuma, kar pomeni, da imata obilo skupnih lastnosti, ki v generalnem ne ločujejo obeh vidikov subkulturnih praks. Vendar med njima obstaja pomembna razlika, ki je za razumevanje punkovske scene zelo pomembna oziroma ključna.

Glede na to, da subkulturne scene izhajajo iz subkultur, bom pričela z operacionalizacijo pojma subkulture. Pred razčlenitvijo pojma gre upoštevati Velikonjo (Velikonja 1999, 14), ki opozarja, da izraz subkultura že pri sami definiciji povzroča težave. Vsekakor pojma subkulture ne smemo razumeti kot podkulturo, kar bi sicer pomenilo v dobesednem prevodu, saj je »kultura stvar kvalitete, ne pa kvantitete.« (Velikonja 1999, 14)

Vsaka kultura je torej edinstvena, ne glede na kvalitativni vidik, ekonomske, politične in verske razsežnosti, ne glede na njeno (ne)sprejetost ali razširjenost. Vsaka skupna kultura je v resnici sestavljena iz več paralelnih kultur, je zgolj ena izmed mnogih kultur (Velikonja 1999, 14).

Izraz subkultura tako označuje eno izmed mnogih kultur, ki sicer ni del nobene kulture, a vendar so njene določene lastnosti pogojene z matično kulturo. Po Tomcu je subkultura neinstitucionalizirana skupina, ki nasprotuje dominantni kulturi (Tomc 1989, 114—131). S Tomcem se strinja tudi Velikonja, ki pravi, da je bistvena značilnost subkultur opozicijski odnos z glavnimi kulturnimi tokovi v družbi t. i. dominantnimi subkulturami. Subkultura v svojem opozicijskem odnosu do dominantne (sub)kulture ustvarja neke specifične kulturne prakse, svoj pogled na svet, poseben način obnašanja in mišljenja ter značilen videz (Velikonja 1999, 14).

Mladi torej preko subkulture izražajo sebe ter v svoji krizi identitete iščejo sami sebe. Punkerska subkultura kot ena izmed mnogih kultur torej nasprotuje dominantni kulturi, najpogosteje s svojo nihilistično držo, uporniškim obnašanjem, s svojim stališčem »No future«, z glasno in bučno glasbo ter z vpadljivim stilom oblačenja.

Obstajata dva glavna načina subkulturnega izražanja:

2.2.1 Glasba

Tomc pravi, da »mladi od petdesetih let tega stoletja dalje največkrat uporabljajo prav glasbeno estetiko kot tisto sredstvo, ki najbolj potentno izraža njihovo specifično občutje sveta v odnosu do odraslih.« (Tomc 1999, 12)

Glasba je za subkulturo takorekoč osrednjega pomena. S tem se strinja tudi Williams, ki pravi, da je zadnjih trideset let termin subkultura označen z izrazi glasba in stil. Biti del subkulture pomeni poslušanje določene zvrsti glasbe, oblačenje v določena oblačila ter udeleževanje različnih glasbenih dogodkov (Williams 2006, 173). Nanašajoč se na Fritha (Frith v Williams 2006, 174) je v mnogih mladinskih kulturah bistvena komponenta ravno glasba. Cushman (Cushman v Williams 2006, 174) celo trdi, da glasba ni zgolj nek statični objekt, ki je produciran in konzumiran, ampak aktivno vpliva na navade in vedenje posameznikov ter kolektivno identiteto, saj sta identiteta in glasba v dialektičnem odnosu; slednja je zelo pomembna pri nastanku subkulture in hkrati predstavlja posledico nastanka subkulture. Nastanek punka kot glasbe je bil torej ključnega pomena za nastanek punkovske subkulture (vključujoč njeno družbeno držo, mišljenje), hkrati pa obstoj slednje omogoča, da se glasba neprekinjeno ustvarja naprej.

Glasba je definitivno najbolj razširjena oblika zabave ter izražanja mladih, in tako posledično glasbeni okusi pogojujejo oblačila pripadnikov subkulture oziroma scene, njihovo držo v družbi in obnašanje. Tako na primer pripadnik punkovske scene oziroma subkulture nosi

oblačila, ki izražajo upor in nasprotovanje, ima specifično govorico (ponavadi polno kletvic), mišljenje in obnašanje (katerega namen je šokirati, zbujati pozornost). Vse naštetu pa predstavlja drugo pomembno komponento subkulturnih praks, in sicer stil.

2.2.2 Stil

Stil je pogojen z glasbo, saj ga le-ta določa in ne obratno. Cohen pravi, da pripadnik subkulture spozna, da pripadnost le-tej vključuje tudi način oblačenja, posameznikovo držo, pozo in mnenje (Cohen v Brake 1984, 25). Vse to pomeni stil, ki nam pokaže predanost subkulturi in s tem neupoštevanje dominantne kulture. Stil je sestavljen iz treh elementov:

- imidž: obleka, frizura, nakit, artefakti itd.;
- način obnašanja: to, kar akterji nosijo, in način, kako nosijo;
- tipična, specifična govorica (Cohen v Brake 1984, 25—26).

Vsaka subkultura ima nek prepoznaven način oblačenja. Punkerski videz je vseboval stare predelane obleke, napise na majicah, usnjene dodatke, zakovice, prebodenost z uhani po raznih delih telesa, varnostne sponke ("knoflje") ter seveda vpadljive frizure (Repe 2002, 60). Kot vidimo so punkerji v preteklosti razvili zelo značilen in prepoznaven stil, ki ga ni bilo moč spregledati. Oblačila, frizure in modni dodatki so bili vpadljivi po materialih, oblikah in barvah. S svojim obscenim in šokantnim videzom so izražali upor proti obstoječemu sistemu. Poleg v oči padajočih oblačil so razvili tudi prepoznavno obnašanje (izražanje stališča s pijančevanjem, kršenjem pravil, razgrajanjem ...) in tipično govorico, ki je bila polna kletvic, žaljivk in ostalih besed, ki niso bila primerna za javno izražanje.

Punkerji so bili vsekakor izjemno inovativni pri ustvarjanju svojega stila, pri čemer so moramo dotakniti pojma homologije v subkulturi. Homologija, ki jo lahko prevedemo kot skladnost, pomeni, da elementi, ki tvorijo stil, predstavljajo neko simbolično celoto. Punkerji so dober primer homologije, njihovo obsceno in žaljivo govorjenje se lahko enači z šokantnimi oblačili in obratno (Hebdige 1980, 111).

Problem, ki se pri prepoznavnem in šokantnem stilu ponavadi pojavi, je industrija prostega časa, ki subkulturni stil spremeni v potrošniški material, dostopen vsakomur (Tomc 1989, 26). Tako lahko na primer dandanes v trgovinah, namenjenim širokem spektru potrošnikov, kupimo oblačila, ki vsebujejo elemente punkovskega stila: verige, majice potiskane z znakom »anarchy«, »rebel«, raztrgane hlače, bulerje ipd. Iz tega razloga je verjetno pri razmejitvi pravega punkerja od modnega navdušenca nad tem stilom nastane včasih marsikatera težava.

Ravno zato moramo biti pri proučevanju subkultur oziroma scen izjemno previdni ter biti še posebej pozorni na homologijo, saj je le-ta pomemben pokazatelj oziroma mejnik med modno muho in stilom, ki je eden izmed načinov punkerskega izražanja.

2.3 SUBKULTURNE SCENE

Subkulturne scene izhajajo iz subkultur in predstavljajo njihovo milejšo obliko, z njimi pa ohranjajo osrednje zanimanje, isti fokus (Velikonja 1999, 16). Osrednje zanimanje, ki povezuje subkulturo in subkulturne scene, je v mojem primeru punk glasba.

Hkrati članov subkulturnih scen ne zanima stanje v družbi oziroma ga sprejemajo in mu ne nasprotujejo, vendar si ga naredijo pestrejšega in s tem znosnejšega. Estetske in socialne inovacije so postavljene v ozadje, saj gre pri scenah za posnemanje pomembnejših vzornikov, s tem pa se izgubi raznovrstnost in pride do predvidljivosti in standardizacije. V nasprotju s subkulturami subkulturne scene niso obravnavane kot škodljive, saj ne predstavljajo opozicije dominantni kulturi, vendar zgolj njen podaljšek – gre za mešanje elementov matične kulture in drugih subkultur (Velikonja 1999, 18—19).

Pomembnejše razlike med subkulturo in subkulturno sceno sem strnila v spodnjo tabelo, saj je mi zdi razumevanje razlik ključno.

Tabela 2.1: Razlike med subkulturo in subkulturnimi scenami

Subkultura	Subkulturna scena
Določene z razredno, slojevsko, politično-ideološko, etnično pripadnostjo.	Manj določene z razredno, slojevsko, politično-ideološko, etnično pripadnostjo.
Člani so samo mladi.	Starost pri članstvu ni odločilna, a so člani v večini mladi.
Nasprotovanje dominantni kulturi. Antikultura, ki ne pristaja na komercializacijo.	Stičišče med dominantnimi kulturami in subkulturami. Ponavadi konstruirane s potrošništvom.
Politična usmerjenost (uresničitev določenih ciljev).	Ne napadajo dominantne kulture, so njen »ekstotični kotiček«. Pristajajo na stanje v družbi, so politično indiferentne.
Dominantne kulture imajo do njih antagonistično stališče, so težka tolerirane.	So družbeno sprejemljive, celo spodbujane.
Podobnost navznoter (jasna in trdna identiteta, težko spremenljiva, ekskluzivna) in razlika navzven (stroga ločitev od dominantne kulture in drugih subkultur).	Šibkejša skupinska identiteta, kratkotrajna in hitro zamenljiva – kumulativnost.
Predstavlja način življenja, doživljanja sveta in pogleda nanj.	Predstavlja način sproščanja, vikendaštvo, beg iz življenjskega in delovnega ritma.
Natančen kulturni fokus, natančno izoblikovan stil – kulturna ekskluzivnost.	Mešanje elementov stila – gre za surfanje po stilu.
Doma ali v krogu same subkulture izdelana oziroma predelana oblačila.	Oblčila se lahko kupijo v specializiranih trgovinah, pričeske pa oblikujejo pri izurjenih frizerjih.
Trša in jeznejša dinamika – jeza in protest.	Milejša dinamika – veseljaštvo.
Vzbujajo nelagodje, strah, konflikt.	Fascinirajo, zabavajo, navdušujejo, pomirijo.
Problematičnost za okolje.	So del sveta, mu pripadajo.
Identiteta stoji z(a) določeno pozo.	Identiteta je v pozi.
Družbeno, razredno bistvo vpliva na stil.	Stil je bistvo.
Koncerti.	Množične odprte prireditve.

Vir: Velikonja (1999, 16—20).

Kljub razlikam med obema subkulturnima praksama, sta obe vir kulturnih in družbenih sprememb. Subkulturne prakse namreč za razliko od subkultur dražijo, saj se oddaljujejo od togosti in še vedno iščejo po neznanemu, ter hkrati bogatijo dominantno kulturo s svojo

raznovernostjo in kreativnostjo. Z drugimi besedami bi lahko tudi rekli, da subkulture predstavljajo primanjkljaj dominantnih kultur (vsaka je nedovršena), subkulturne scena pa njen presežek. Neglede na njune podobnosti in razlike pa obe širši kulturi omogočata, da se razvija (Velikonja 1999, 21).

Kako torej ločiti punkerja kot pripadnika subkulture (če to dandanes sploh še obstaja) in punkerja iz vrst subkulturne scene? Prvi ohranja neko ideologijo, njegovo razmišljanje je politično naravnano. Ne pristaja na stanje v družbi, se mu upira na različne načine; nezadovoljstvo izraža preko glasbe, z vpadljivim in žaljivim načinom govorjenja, z oblačenjem in obnašanjem, z aktivizmom na različnih področjih. Ima močno kolektivno identiteto, pripada svoji skupini in ne odstopa od nje in svojih stališč. Hkrati gre v tem primeru za kulturno ekskluzivnost, očitno razliko navzven, saj pripadnik subkulture giblje in ustvarja samo znotraj svoje lastne subkulture. Za razliko od njega se član punkovske scene osredotoča na glasbo in na stil oblačenja, ne pa na miselnost. Vseeno mu je za stanje v družbi, nima ga namena spreminjati, njegov cilj je zgolj popestritev vsakdanjika, narediti si ga znosnejšega. Vizualna razmejitev od punkerjev iz vrst subkulture je sicer na prvi pogled težka, a vendar so njihova oblačila kupljena v specializiranih trgovinah, frizure narejene pri frizerjih. Skratka pri prvem gre za način življenja in mišljenja, pri drugem za stil in glasbo.

3 PUNK KOT GLASBA

Punk kot zvrst glasbe izhaja iz rocka in je dejansko njegov podaljšek. Pojav punka predstavlja veliko spremembo na rockerski sceni, saj je hiter, glasen, energičen, agresiven. Sprva se je upiral komercializaciji ter zagovarjal minimalizem, kar pomeni, da je bil zaradi svoje enostavnosti zelo razumljiv, in kar je še pomembnejše, izvajalec je bil lahko skorajda vsak. Enostavnost in minimalizem sta prisotna še danes, kar dokazujejo številni lokalni bendi na punkovski sceni, ki niso glasbeno izobraženi. Pri izvajalcih gre večinoma za načelo D.I.Y. t.j. do it yourself (naredi sam).

Dandanes punk ni več izraz, ki bi označeval eno vrsto glasbe, vendar se deli na ogromno podzvrsti. Različice punka sem strnila v smiselne podkategorije glede na stanje slovenske punkovske scene:

- Anarcho punk: izvira iz prvega singla Sex Pistolev (Anarchy in the UK) in predstavlja prvo povezavo med punkom in anarhijo, sporočila so pogosto političnega značaja.

- Hardcore: hitrejši in trši od klasičnega punka, pesmi so zelo kratke. Sporočila bendov niso univerzalna: od direktnih sporočil, do petja o zabavi in celo religiji. Znani izvajalci te podzvrsti so Dead Kennedys.
- Pop punk: bolj melodičen od hardcora, danes ena izmed najbolj popularnih zvrsti punka – nalezljiv tako kot sam pop – ter hkrati tudi najbolj skomercializiran. Znani izvajalci so Green Day, NOFX, Offspring, Blink 182.
- Ska punk: kombinacija punka in jamajške glasbe, zelo značilen element je trobenta. Znani izvajalci so Operation Ivy.
- Street punk: ustvarjalci izvirajo predvsem iz delavskega razreda in glasbo tudi naslavlja le-temu. Zvenijo ostro, besedilo so včasih vključevala predvsem revščino, enotnost delavskega razreda, danes pa pojejo tudi o zabavi in družbenih težavah. Največji delež predstavljajo skinheadi, kar je to zvrst označevalo kot rasistično, čeprav so le-ti nasprotovali rasizmu. Najbolj znani izvajalci te podzvrsti so Exploited.
- Emo: z drugimi besedami rečeno tudi čustveni hardcore. Besedila so pogosto introspektivna in polna emocij, glasba pa je bolj melodična.
- Ostale, manj pogoste oziroma značilne zvrsti za slovenski prostor: zvrsti, ki punk kombinirajo s tradicionalnimi instrumenti, ostalimi glasbenimi zvrstmi, s koreninami priseljencev ipd. (Cooper).

Kljub raznovrstnosti, ki jo sama zvrst ponuja, bom v nadaljevanju naloge uporabljala nadpomenko punk, saj je podzvrsti nešteto, hkrati je pojmovanje določene zvrsti punka pogosto subjektivno mnenje in ne zgolj dejstvo.

4 SUBKULTURNE PRAKSE PUNKA

Spremembe v okolju in času vedno vplivajo tudi na družbeno življenje. Punk kot subkultura se je pojavila v sedemdesetih letih, v času, ko mladina ni imela veliko svobode, možnosti zanimivega in svobodnega preživljanja prostega časa, izražanja in celo izobraževanja ter zaposlovanja. Postmoderna doba pa mlade postavlja v popolnoma drugačen položaj kot pred tridesetimi leti. Živimo v času, ko družba od mladih zahteva čim višjo stopnjo izobrazbe, znanja in spretnosti, tekmovalnost za boljše življenje in materialne dobrine. Velikonja pravi, da so spremembe povezane predvsem s postindustrializmom, urbanizmom, informacijsko družbo, sredstvi množičnega komuniciranja, visoko stopnjo izobrazbe, globalizacijo, potrošništvom, višjim življenjskim standardom, večjim deležem prostega časa, juvelinizacijo družbe, z ekološko zavestjo, duhovnimi gibanji (Velikonja 1999, 15).

Vse te spremembe vsekakor močno vplivajo na posameznika in celotno družbo. Tomc navaja značilne oblike odnosa osebe z drugimi, ki naj bi bile značilne za moderni socio-kulturni tip:

- posvetnost t. i. sekularizacija religije;
- tekmovalno in konfliktno vsakdanje življenje, kjer je nasilje dopuščeno;
- formalna enakost pri doseganju ciljev, kar povzroča nepredvidljivost in negotovost;
- organiziran izobraževalni aparat, ki vzpodbuja inovativnost ter s tem strmenje k zadovoljevanju individualnih potreb in koristi;
- instrumentalen odnos do narave;
- lastninjenje, ki predstavlja vrednoto in pomemben izvor identitete;
- aktivni odnos posameznikov do drugih, kjer veliko pomenijo odgovornost, uspeh, bogastvo, slava;
- medosebne interakcije so površinske (distanca do drugih iz preračunljivosti) in enodimenzionalne (ni več elementa nadnaravnega) (Tomc 1994, 60—61).

Iz Tomčevega opisa modernega socio-kulturnega tipa je razvidno, da so odnosi po eni strani natančno urejeni, po drugi strani pa med odnosi vlada neurejenost, nepredvidljivost. Današnja družba je namreč razsrediščena ter polna nasprotij. Moderno družbo razumemo kot »organizirani kaos« in kot »urejeno razbitost.« (Velikonja 1999, 21)

In kaj se dogaja s posameznikovo identiteto v dobi, v kateri vlada kaos, razbitost odnosov in interakcij, v času, kjer se posameznik in njegovi interesi postavljajo na prvo mesto? Vsekakor izginja kolektivna identiteta, pripadnost skupini. Barker pravi, da je postmoderna doba

dejansko sproducirala multiple identitete, česar posledica je povezovanje posameznikov v manjše interesne skupine (Barker 2000).

Vendar povezovanje v manjše interesne skupine še ne pomeni dolgoročno pripadnost le-tej. Postmodernemu človeku skupina namreč ne predstavlja več osrednjega pomena, ampak zgolj eno od njegovih vlog oziroma fokusov, katerega lahko posameznik vzdržuje določeno obdobje, nato pa se preusmeri na kakšno drugo vlogo in prevzame drugačno identiteto (Bennett 1999, 605). Kurz gre v raziskovanje postmoderne identitete celo še dlje, saj pravi, da naj bi bila identiteta posameznika celo tako nestabilna, da je praktično izginila (Kurz 2000, 25).

Posameznik torej nima več stabilne identitete, ne izoblikuje več kolektivne identitete, (dolgoročno) ne pripada več zgolj eni skupini. Oseba se dejansko znajde v svetu, v katerem se mora boriti za svoj obstoj, tekmovati za boljše življenje, posedovati čim več materialnih dobrin, da si v družbi pridobi nek status. Fokus v življenju se preusmeri iz medosebnih interakcij na posedovanje bogastva, slave, ugleda, uspeha.

Spremembe v družbi pa se kažejo tudi pri mladih in mladinskih subkulturnih praksah, saj »nobena mladina ne zraste v praznem prostoru, pač pa je umeščena v točno določen družbeni, politični in ekonomski aganžma.« (Zaviršek 1985, 113)

Tudi mladi so podvrženi tekmovanju, dokazovanju, uspehu. Zaradi vseh naštetih dejavnikov, ki so delovali na takšen razvoj družbe in mladine, naj bi se izčrpale tudi mladinske subkulture:

- določene značilnosti mladosti se dandanes razširjajo tudi na starejše generacije (na primer vseživljenjsko izobraževanje, oblikovanje lastnega življenjskega stila, redefiniranje lastne identitete);
- gre se za stil, ki je povezan s kulturno industrijo in trgom, ki je del skupne kulture;
- ni več izzivalne in kritične naravnosti, ki bi bila razvidna iz stila. V nekoliko predelani obliki se uporabljajo citati minulih subkultur;
- predstavlja le prehodno obdobje od mladosti k odraslosti in s tem ne spreminjajo družbe, ampak mlade ljudi;
- ponujajo primarno individualne rešitve;
- stiki so intimni in intenzivni, a kratkotrajni;
- ne zagotavljajo kontinuitete v razvoju posameznika (Ule in Mihelj 1995, 44—45).

Subkulture glede na čas, v katerem se nahajamo, dejansko ne obstajajo več. Dandanes se srečujemo le še z mladinskimi subkulturnimi scenami, ki se stapljajo z dominantno kulturo oziroma so njen podaljšek, poseben kotiček. Kljub temu, da določena punkerska ideologija med določenimi punkerji še živi, ne moremo govoriti o subkulturi, saj gre za ideje že propadle punkerske subkulture oziroma punkerji sploh niso politično aktivni, niso dejavni na področju spreminjanja družbe in stanja v njej. Tudi Tomc pravi, da punka že od 90. let dalje ni več, razen kot »nostalgične scene.« Celo punkerji sami so konec osemdesetih let prvi ugotovili, da je punk mrtev (Tomc 2002, 88). Bašin pravi, da je bil konec punka kot subkulture iz tega razloga, ker je bil kreativen in se je bojeval za svobodo izražanja in ustvarjanja ter s tem oblikoval neodvisne mehanizme ter infrastrukturo za svoje delovanje. S tem mu je uspelo porušiti stare vrednote ter ustvaril nekaj novega – in to je bil njegov konec, vsaj v smislu subkulture (Bašin 1999, 127).

Zato gre danes verjetno pri punku za »problem«, saj kljub temu, da vpije, opozarja, ponuja alternativne rešitve ter na nešteto drugih način skuša spremeniti razmere, ni odmeven; ker je danes dovoljeno, da kritiziraš sistem in družbo, ker je dovoljeno (oziroma celo spodbujano), da si drugačen in izstopaš. Ker objestna mladina ni izjema, ampak prej pravilo.

A kljub temu da punk kot subkultura ne obstaja več, je kot subkulturna scena še močno prisotna po celem svetu. Punk se pojavlja na področju stila in na področju glasbe. Biti punker, je kljub negaciji obstoja subkulture, še vedno možno.

V Angliji je bila v 90. letih narejena raziskava na temo punk med mladimi. Ugotovili so, da se nekateri mladi dojemajo kot punkerji, pa se kljub temu ne oblačijo in obnašajo na način, ki je za punkerje značilen. V nasprotju z njimi pa obstaja skupina mladih, ki se oblačijo in obnašajo na način, ki je prepoznaven za punkerje, a se ne prepoznavajo kot punkerji. Slednji so v očeh punkerjev videni kot pozerji, saj niso resnično predani subkulturi punka (Andes 1998, 216—217). Stil prevzamejo, da bi privlačili nasproten spol (Kotarba and Wells v Andes 1998, 217) ali ker je popularen in moderen (Baron v Andes 1998, 217). Pravi punker mora posedovati strokovno znanje punkovske kulture in njene glasbe (Roman v Andes 1998, 217).

S pozerji, kot jih je poimenoval Roman, lahko povlečemo neke vzporednice s subkulturnimi scenami. Pri obojih gre za stil, za način oblačenja, za začasno skupinsko identiteto, ki je hitro spremenljiva in ni zakoreninjena v posamezniku, je fluidna in spreminjajoča.

V nadaljevanju Andesova razpravlja o subkulturi punka. Podobno kot njeni predhodniki tudi sama ugotovi, da je subkultura punka sestavljena večinoma iz mladih, le redki ostanejo v njej

po zgodnjih dvajsetih letih. Starejši večinoma punkersko identiteto pustijo za sabo (Andes 1998, 218—219).

Andesova je ugotovila tudi, da postati punker ni zgolj enostopenjski in hitri proces, ampak razvoj punkerja sestoji iz treh faz, skozi katere posameznik kot punker prehaja. V vsaki fazi mora doseči določene spremembe v pogledu na identiteto punkerja, nato lahko napreduje v naslednjo. Posameznik seveda ne rabi osvojiti vseh faz, saj lahko zapustijo subkulturo v katerikoli fazi svoje punkovske »kariere«. V to ga lahko prisilijo tudi zunanji faktorji, kot so služba, starši ipd. V tem primeru punker zapusti subkulturo med prvo in drugo fazo (Andes 1998, 221).

Kariera punkerja naj bi potekala po naslednjem sosledju:

Tabela 4.1: Faze razvoja punkerja

	Predispozicija: razlika	1. faza: upor	2. faza: posvojitev	3. faza: transcendentnost
Dojemanje sebe kot punkerja	Ne.	Da.	Da.	Včasih da, večinoma ne.
Definicija punka	Izven standardov mladinskih kategorij.	Nekonvecionalen, nekonformističen.	Življenjski stil, scena ali skupnost, subkultura.	Vrednote, ideologija.
Referenčna skupina	»Normalni« drugi (vzorniki, starši).	»Normalni« drugi.	Ostali punkerji.	On sam.
Obnašanje		Nedisciplinirano, nekonformistično, nekonvencionalno obnašanje in oblačenje.	Ritualna punkerska nekonformnost, ki se nanaša na razumevanje punk obnašanja.	Ločitev od subkulture oz. participacija v kreativni, organizacijski sestavi subkulture.
Glavne vrednote	Dojemanje sebe kot drugačnega od »normalnih« ostalnih.	Biti napadalen, odvraten, šokanten.	Biti sprejet kot del skupine in ne kot pozer.	Osebna integriteta, poštenost, individualizem.

Vir: Andes (1998, 220).

V predfazi se posameznik začuti drugačnega od svoje referenčne skupine t.j. normalnih drugih in hkrati ti začutijo, da posameznik postaja drugačen. Nato posameznik preide v prvo fazo razvoja punkerja, kjer prvič prične aktivno participirati. Biti punker za njih pomeni biti devianten, žaljiv, škandalozen in uporniški do svoje referenčne skupine, ki je v tem obdobju še vedno sestavljajo normalni drugi. Punkerji iz višjih faz razvoja jih največkrat dojemajo kot pozerje. V drugi fazi posamezniki punka ne dojemajo več kot nekaj zgolj nekonvencionalnega, ampak se pričnejo zavedati, da so določene stvari poleg škandaloznosti in nekonvencionalnosti tudi zelo nepunkerske. Punkerji se na tej stopnji vidijo kot del subkulture in na stvari gledajo z njene perspektive, kar pomeni, da normalni drugi niso več njihova referenčna skupina. Imajo določeno znanje o subkulturi: stil, primerno obnašanje, glasba, zgodovina ipd. Razlikujejo med pankerjem in pozerjem; cenijo to, da jih drugi

punkerji sprejmejo kot del skupine, kar si seveda morajo zaslužiti – najprej morajo biti sprejeti, šele nato lahko posvojijo punkerske simbole (npr. značilna frizura). Tretja in hkrati zadnja faza razvoja je superiornost, kjer se posamezniki največkrat ne zaznavajo več kot punkerje, ne oblačijo se več tipično punkersko, ne poslušajo več značilne glasbe in ne hodijo na koncerte, ni jim več pomembno, da so del punkerske skupnosti. Punk dojemajo kot sistem vrednot in verovanj, zato jim postane pomembna ideološka pripadnost subkulturi, sprejemanje s strani drugih punkerjev jih ne zanima. Sami, kot neodvisni od ostalih, si postanejo primarna referenčna skupina – dojemajo se kot unikatne in ne kot del socialne skupine (Andes 1998, 221—228).

S punkom v devetdesetih se je ukvarjal tudi Bašin, a je svoje delo navezal izključno na slovenski prostor. Pravi, da je moderna družba pustila posledice tudi na punkovski subkulturi. Celo punk se ni uspel izogniti množični in medijski kulturi. Konec 70. in začetek 80. let je bilo obdobje, v katerem je bil punk odmeven in kreativen. Opis punkerja je danes zaradi vseh sprememb, ki so se pojavile na glasbenem in vizualnem področju, težko definirati. Punk se je transformiral v potrošniški izdelek (Bašin 1999, 125).

Tomc se strinja, da je osamosvojitve Slovenije leta 1990 predstavljala veliko spremembo tudi na področju punkovske subkulture. Akterji so sicer imeli večjo svobodo ustvarjanja, a se je trg skrčil, materialni standard je upadal, industrija zabave je delovala pomanjkljivo. Posledično so se nekateri zatekli v druge, bolj skomercializiranje glasbene zvrsti, ostali pa so ustvarjali garažne scene za ožji krog poslušalcev (Tomc 1994, 122—123).

Tudi Repe na enak način govori o punku danes. Pravi, da je punk sčasoma postal zgolj ena od glasbenih zvrsti, moda in frizura sta se skomercializirali, grafiti so postajali nekaj normalnega; skratka vloga punka (širjenje svobode) je bila opravljena (Repe 2002, 65).

A kljub temu sta glasba in njej pripadajoči stil še vedno prisotna. Še vedno obstajajo posamezniki, ki se ne strinjajo z idejo, da je punk mrtev, ter še vedno stojijo za punkersko idejo in se oblačijo v oblačila, ki so značilna zanje. Bašin pravi, da stilska prepoznavnost ni več identična, saj se je stil razmejil na dve poglavitni veji:

- nostalgичni stil sedemdesetih in osemdesetih let;
- neopunkerski videz, ki se je izoblikoval kot posledica današnjega časa; gre za globalno skomercializirano kulturo (Bašin 1999, 125).

Razlike med obema stiloma sem zaradi lažjega nadaljnjega raziskovanja strnila v tabelo:

Tabela 4.2: Razlika med nostalgичnim in neopunkerskim stilom

	Nostalgичni stil	Neopunkerski stil
Glasba	Punk z elementi 70. in 80., elementi funka, reggeaja, metala, hardcore punka.	Melodičen, speven, energičen punk.
Oblačila	Usnjene jakne dodelane z našitki, kovinskimi neti in priponkami. Majice z znanimi punkerskimi skupinami oz. imeni, kariraste srajce, raztrgani puloverji. Vojaške hlače ali strgane kavbojke.	Majice in puloverji s kapuco z napisi blagovnih znamk ali skupin. Široke dolge hlače, katerih zadnji žepi visijo skoraj do kolen oz. kratke hlače, ki segajo preko kolen.
Galanterija	Popisani vojaški nahrbtniki in torbe.	Športni nahrbtniki.
Dodatki	Usnjeni pasovi, zapestnice z neti, bleščeč in žvenketajoč nakit, palestinske rute.	Verižice ob boku, na katero je pripeta denarnica. Kape s šilti in zimske kape.
Obutev	Bulerji ali raztrgane superge.	Telovadne copate z znanimi blagovnimi znamkami.
Frizura	Natopirani lasje, irokeza, dreadlocksi, kratko pristriženi lasje. Pogosto barvani.	Lasje so ponavadi kratko pristriženi in pobarvani v žive barve, velikokrat štrleči.
Dekleta	Svetlejša oblačila kot fantje, močan make-up, poudarjanje ženstvenosti.	Tesno oprijete majice in hlače.
Dogajanje	Koncerti in festivali, katerih bistvo je alkohol.	Contesti (tekmovanja), ki potekajo vzporedno s koncerti.
Zgodovina punka	Jih zanima.	Jih ne zanima
Ideologija	Jo gojijo.	Jo gojijo.
Drugo	Tetovaže, prebadanje telesa.	

Vir: Bašin (1999, 130—132).

Nanašajoč se na neopunkerski stil lahko rečemo, da je punkovska subkultura postala prehodna. Punk nima več ideje spreminjanja sveta, ampak je postal le del industrije popularne kulture, marketinško orožje. Punk je izgubil svoj prvotni namen, industrija ga je posrkala vase, saj je v njem videla potencial, naložbo, ter iz njega naredila modni trend. Doma narejena

oblačila so postala lahko dostopna oblačila v trgovini (Bašin 1999, 126—127). Neopunkerski videz gojijo predvsem rolniki oziroma skejterji (v nadaljevanju skejterji) in deskarji na snegu, ki so od prvotnih punkerjev dejansko prevzeli le glasbo, pa še ta je bolj melodična in mehkejša kot pravi, hitri, bučni punk. Oblačila se ponavadi kupujejo v specializiranih trgovinah, namenjenih skejterjem, deskarjem na snegu, surfarjem ipd. ter so razmeroma draga (kar nazorno nakazuje, da ne gre za upor proti sistemu, ampak za njegovo sprejetje). Njihov videz dejansko ne šokira in ne izstopa preveč, nekoliko nenavadne so samo njihove široke hlače, katerih žepih sežejo do kolen ali celo dlje.

Nekoliko manj skomercializiran je nostalgični videz, ki še ohranja stara in raztrgana oblačila, irokeze, nošenje usnja in nenavadnih modnih dodatkov, a kljub temu je tudi ta stil postal dostopen v specializiranih trgovinah, ki pa za razliko od prej omenjenih ne prodajajo dragih, znanih blagovnih znamk. Poleg tega tudi bolj poznajo punkersko miselnost, idejo, zgodovino. Biti del punkerske scene tako predstavlja le eno izmed faz sekundarne socializacije mladine, prehodno mladinsko kulturo, ki je nekaj običajnega. Prvine oblačil in videza, specifična govorica ter glasba so se sicer ohranili, a izgubila se je njegova spontanost ter upor družbenim normam in državi (Bašin 1999, 127).

Bašinova ugotavljanja nakazujejo zelo negativen razvoj punkovske subkulture v Sloveniji. Zbledela je njegova ideologija, njegov fokus, in sicer na račun kapitalizma oziroma potrošništva. Punk je del množične kulture, tržna niša in s tem le nostalgičen spomin. A kljub črnogledosti, je punk uspel ohraniti določene subkulturne značilnosti. Še vedno zagovarja neodvisnost, individualizem, skupnost in aktivizem, kar dokazujejo koncerti in skejterska tekmovanja (Bašin 1999, 133).

Poudariti je treba še delček nostalgične punkovske scene, ki se je uspel rešiti pred komercializacijo. Govorimo o hardcorovski sceni, ki se je nekako zaprla v sredini 80. let ter ohranila svojo alternativnost. Ohranili so ortodoksen punkerski videz, izvirne ideje ter se hkrati povezali z enako mislečimi zunaj državnih meja in s tem punk internacionalizirali. Hardcorovci so se umaknili v geto, v underground, kjer gojijo ideologijo ter ohranjajo sceno, kar je najbolj razvidno po punkovskih festivalih in koncertih (Bašin 1999, 127—128).

Iz Bašinovih ugotovitev bi lahko povzeli, da med punkerji izginja kolektivna zavest, ideološka pripadnost skupini in subkulturi, pojavljajo pa se prehodne identitete, ki jih posameznik zlahka usvoji in zavrže. Stil predstavlja sicer neko odstopanje od vsakdanjega, a hkrati ne predstavlja grožnje in šoka. Subkulturne prakse devetdesetih so alternative in mainstream hkrati (Velikonja 1999, 16).

Glede na stanje v devetdesetih, pričakujem, da bo razvejenost same scene v letu 2008 še pestrejša in tako težja za razumevanje in interpretacijo. Mešanje med alternativo in dominantno kulturo postaja vse bolj prepleteno, saj stil same scene oziroma subkulture »krade« ideje pri dominantni kulturi in obratno, dominantne kulture črpajo navdih iz subkulturnih praks.

5 PRAKTIČNI DEL

Za spoznavanje in razumevanje punkovske scene v Trbovljah sem se odločila poslužiti kvalitativnih metod raziskovanja, saj le to omogoča raziskavo kot študijo posameznega primera t.j. posamezne skupine. Kvalitativno raziskovanje sestavlja celovite, podrobne in izčrpne opise opazovanj, ki niso razčlenjeni po variablah, ampak so bolj življenjski. Ne gre se zgolj za potrditev oziroma zavrnitev že vnaprej postavljenih hipotez, ampak za celovito razumevanje (Mesec 1998, 43—47).

Raziskovanje je potekalo 5 tednov, ugotovitve pa sem poskušala strniti v logične tematske sklope in zaporedja. Kvalitativne raziskave namreč ne moremo strniti v neko togo zaporedje faz, edino trdno zaporedje je dejansko le zaporedje periodičnih pregledov (Mesec 1998, 53). Ugotovitev nisem strnila v kronološko zaporedje, saj se mi le-to ne zdi relevantno za razumevanje tega fenomena, pač pa po tematskih sklopih, ki sem jih oblikovala že v načrtu opazovanja.

5.1 VZPOSTAVLJANJE STIKA IN VSTOP V POLJE RAZISKOVANJA

Vzpostavitev stika s trboveljskimi punkerji mi ni predstavljalo velikega problema, saj kar nekaj pripadnikov scene poznam osebno in tudi sodelujem z njimi na drugih področjih. V trenutku so bili pripravljeni pomagati, zasipali so me z informacijami ter me obveščali o dogajanjih, koncertih ipd. Preostali, ki so me spoznali prvič, pa so se delili v dve kategoriji:

- indiferentni: moje delo jih ne zanima in niti ne kažejo zanimanja po navezovanju kontakta z mano;
- zainteresirani: z mano so se pripravljeni pogovarjati, potrudijo se mi posredovati čim več informacij, razlagajo mi stanje, njihovo mišljenje, odnos, način preživljanja prostega časa ipd. Skratka skušajo mi pomagati in me informirati.

5.2 METODOLOGIJA

Raziskovanje punkovske scene v Trbovljah je spremljalo odkrito opazovanje z delno udeležbo, kar pomeni, da nisem raziskovala akcijsko in aktivistično, temveč sem imela neko postransko vlogo, kot neaktiven član scene. Punkerjem v Trbovljah sem se pridružila in jih z mojim namenom pisanja diplomske naloge tudi seznanila, hkrati pa sem sodelovala pri njihovih dejavnostih (obiskovanje koncertov, druženje). Poleg opazovanja sem si pomagala tudi z delno strukturiranim intervjujem, kar pomeni, da sem si že vnaprej izdelala osnutek vprašalnika, ki je vseboval stvari, ki jih želim izvedeti. Pogovor sem delno vodila, vendar se

nisem tega držala vprašalnika, ampak sem pustila pogovoru, da je tekel svojo pot. Tako sem pridobila tudi informacije, ki jih v začetku nisem pričakovala, a so se izkazale zanimive za moja raziskovalna vprašanja.

Kot raziskovalka sem se družila s trboveljskimi punkerji ter redno vodila dnevniške zapiske. Kot drugi vir podatkov pa sem intervjuvala šest pripadnikov punkerske subkulturne scene v Trbovljah, ki se med seboj močno razlikujejo. Koliko in kako je moja prisotnost vplivala na dogajanje, je težko oceniti, a glede na naravnost in mišljenje punkerjev bi si upala trditi, da s svojo prisotnostjo nisem močno spreminjala toka dogodkov, saj so pripadniki predvsem zelo preprosti in odprti do vseh ljudi, hkrati pa smo se prej že poznali, z nekaterimi nekoliko bolj, z drugimi le bežno.

5.3 OSNOVNE ZNAČILNOSTI PUNKOVSKA SCENE

Glavna mesta zbiranja sta dva in sicer:

- na igrišču za Gimnazijo in Ekonomsko srednjo šolo Trbovlje ter Osnovno šolo Trbovlje (ki sta med seboj povezani), kjer se zbirajo pretežno punkerji nostalgичnega stila, pojavljajo pa se tudi neopunkerji in ostali alternativci;
- na igrišču Ledenica, kjer se zbirajo pretežno neopunkerji.

Obstajajo tudi druga mesta, kjer se družijo punkerji v manjših skupinah. Predvsem starejši punkerji (starost približno 30 let ali več) se držijo večinoma zase in ne zahajajo na zgoraj omenjena kraja zbiranja oziroma so prisotni le redko. Večkrat se zadržujejo v kakšni izmed gostiln, pogosto jih je bilo srečati le na koncertih.

Za nadaljnjo obravnavo sem poglavje razdelila na dve glavni podtočki:

1. punkerji nostalgичnega stila;
2. punkerji neopunkerskega stila.

Ob zgoraj omenjeni delitvi je potrebno dodati, da delitev ni tako črno-bela oziroma jasna, kot je sprva misliti. Scena je dejansko mešana, člani neopunkerskega in nostalgичnega stila se med seboj mešajo, hkrati so zraven prisotni tudi drugi alternativci. Kljub zapletenosti in nejasnim ločnicam med obema stiloma, sem vseeno poskusila ločeno obrazložiti oba stila, določeno vidiki, ki se med seboj mešajo, pa so strnjeni kar v nostalgичnem stilu, ki se ga bom lotila najprej.

5.4 PUNKERJI NOSTALGIČNEGA STILA

a) Demografija

Število vseh punkerjev nostalgичnega stila bi lahko ocenila na približno 30 ljudi, starih od 13 do 27 let. Pojavljajo se tudi redki starejši punkerji, ki se z njimi ne družijo, ampak se držijo zase v majhni skupini ali celo čisto samostojno. S celotno sceno imajo zgolj naključne stike oziroma se srečujejo na koncertih. Njih v svojo raziskavo nisem vključila, saj dejansko ne pripadajo sceni, niso aktivni in povrh vsega tudi starejši od 30 let, vsi zaposleni, kar jih izključuje iz definicije mladosti in mladine.

Razmejitev glede na spol nakazuje, da je na sceni nekoliko več fantov, a dekleta vsekakor niso v manjšini, razmerje je približno 30:70 v korist fantov.

Zbirališče je na že omenjenem igrišču, kjer se večinoma vsi družijo v eni skupini. Na tem mestu gre poudariti, da gre za skupino ljudi alternativnega stila, med katerimi pa prevladujejo punkerji nostalgичnega stila.

Med njimi obstajajo občutne starostne razlike; starejši, ki so na sceni že dlje časa, mlajše pogosto dojemajo kot pozerje, ki se sicer oblačijo v oblačila, značilna za punkerje, a dejansko ne vedo, kaj punk kot način življenja in razmišljanja sploh je. Lahko bi rekla, da so nekako »glavni« starejši, ki so tudi gonilo same scene in mlajši do njih čutijo tudi neko spoštovanje.

b) Odnosi

Odnosi med punkerji se ne razlikujejo od odnosov v kateri koli drugi mladostniški skupini na splošno. Stil govora je med vsemi člani podoben: direkten, poln kletvic in včasih celo žaljiv, zafrkavanje je pogosto prisotno in včasih celo zelo osebno, kar pa med njimi ne povzroča kakšnih preprirov, ampak je vse sprejeto kot normalno.

Odnos do drugih »nepunkerskih« skupin je nevtralen in do njih ne gojijo nobenega negativnega odnosa, pod pogojem, da jih ostali pustijo pri miru. Če slučajno pride do zbadanja, žaljenja ali celo fizičnega nasilja, punkerji ne ostanejo dolžni – primerno obračunajo nazaj. Takisto je lažje fizično obračunavanje včasih prisotno med starejšimi punkerji in mlajšimi pozerji, ki si poskušajo svoj položaj izboriti na račun žaljenja, zafrkavanja in na podlagi podobnih načinov, ki jih pripadniki dojemajo kot moteče.

Prisotnost sovraštva oziroma odklonilnega odnosa do drugih skupin se je pojavilo zgolj pri skinheadih. Odnos do skinheadov je sovražen, kar velja tudi v obratni smeri, odnos skinheadov do punkerjev je sovražen. Med obema skupinama je prišlo večkrat tudi že do preprirov in pretepov. Sovražen odnos med punkerji in skinheadi sem dejansko pričakovala že

pred začetkom samega raziskovanja, saj je sovraštvo med tema dvema skupinama prisotno že dolgo (ne zgolj v mojem primeru, saj ima sovraštvo med punkerji in skinheadi svetovne razsežnosti).

Punkerji nostalgичnega stila so v splošnem miroljubni in odprti do drugih ljudi, kar potrjuje tudi dejstvo, da se na igrišču poleg njih pojavljajo tudi neopunkerji, katerih večina ima kar precej drugačno mišljenje in vrednote, alternativci, mlada dekleta in fantje, ki se še iščejo, rockerji, metalci ipd. Odnosi so prijateljski in se ne razlikujejo od odnosov med samimi punkerji. Ta ugotovitev nam potrjuje, da pri trboveljskih punkerjih ne gre za ekskluzivno skupino, ki je zaprta vase in ločena od drugih subkultur oziroma scen.

Pogoj za biti punker (torej, da te drugi člani dojemajo kot punkerja) je v prvi fazi poslušanje in poznavanje glasbe (stil je postavljen v ozadje), kar pa še ne izpolnjuje pogojev, da te ostali člani skupine dojemajo kot punkerja. Status si je nekako potrebno »zaslužiti« z izpolnjevanjem določenih pogojev: obnašanje, daljša prisotnost na sceni, poznavanje zgodovine in ideologije punka ter glasbe.

c) Potek druženja

Druženje se deli na tri druge pomembnejše podsklope:

- druženje med tednom;
- druženje med vikendom;
- koncerti.

DRUŽENJE MED TEDNOM

Prisotnih je občutno manj članov in dogajanje ni tako pestro. Prisotno je tudi manj alkohola in ostalih opojnih substanc, druženje pa se praviloma ne zavleče pozno v noč.

DRUŽENJE MED VIKENDOM

Punkerji si prinesejo na igrišče alkohol, ki ga kupijo v trgovini in med katerim prevladujeta pivo ter vino pomešano z oranžado, kolo ali mineralno vodo, ter marihuano. Ponavadi sedijo na klopcih in na tleh, v primeru dežja pa se stlačijo pod streho pred vhodom v večnamenski prostor Osnovne šole Trbovlje. Konzumirajo že omenjene opojne substance in se pogovarjajo, zafrkavajo, zganjajo norčije ipd. Pogovor poteka o raznovrstnih temah, od organiziranja koncertov ter idejah za raznovrstne dogodke in aktivnosti, do smešnih anekdot z žurov in koncertov, govora je včasih tudi o partnerjih in osebnih težavah ter aktualnih družbenih temah.

Včasih je za spremljavo navzoč tudi kakšen star radio, na katerem se vrti glasba, od raznih zvrsti punka, da balkanskih in celo slovenskih – slednji zvrsti sta namenjeni zgolj zafrkanciji v alkoholiziranem stanju.

Druženje se včasih (seveda v manjšem številu) nadaljuje tudi v bližnjem lokalu, kjer se nahajajo mlajši in starejši od povsod; razlog gre iskati v tem, da je to edini lokal v Trbovljah, ki je odprt po polnoči. Veliko ostale izbire punkerji nimajo – poleg že omenjenega lokala obstajata še dve diskoteki, kjer pa jim ne ugaja glasba, predvsem pa obiskovalci, saj pogosto pride do prepira ali celo pretepa.

KONCERTI

Udeležujejo se praktično vseh punkerskih in včasih tudi rockerskih koncertov, ki se dogajajo v Zasavju ter pogosto odhajajo tudi izven Zasavja na koncerte določenih (najpogosteje nekomercialnih) bendov (v času mojega raziskovanja se je to zgodilo kar dvakrat; punkerji so odšli na koncert skupine KBO v Metelkova mesto v Ljubljani in v Cerknico). V primeru, da je koncert izven Trbovelj, se med sabo povežejo, da se čimbolj organizirano pripeljejo na kraj koncerta; največ jih gre z avtomobilom in pelje s seboj še nekaj prijateljev, nekaj pa se jih poslužuje tudi vlaka, v kolikor je to mogoče (odvisno od kraja koncerta). Tudi na kraju koncerta se zberejo skupaj, pred vstopom se ponavadi še spiije nekaj alkohola in pokadi kakšno cigareto iz marihuane.

Slika 5.1: Druženje na Metelkovi, 1. 11. 2008

Na koncertih v Trbovljah se vedno srečujejo pripadniki obeh punkerskih stilov ter pripadniki drugih scen (zaslediti je bilo predvsem rockerje in nekaj metalcev). Med seboj se skoraj vsi poznajo, se pogovarjajo, plešejo, komentirajo glasbo, nazdravljajo ipd.

Med mlajšimi punkerji moškega spola prihaja včasih do pretepov, in sicer iz več razlogov. Eden izmed glavnih je vsekakor vpliv opojnih substanc, ki problem še potencira. Prisotne pa so tudi ljubezenske težave (predvsem ljubosumje in varanje), problematičnost določenih posameznikov, žaljenje in vandalizem. Na tem mestu bi še posebej izpostavila vandalizem, ne samo kot problem prepirov in pretepov, ampak kot splošen problem mlajših punkerjev in drugih udeležencev na sceni. Mladi se poskušajo uveljaviti in pridobiti status ter ugled predvsem z razbijanjem steklenic in uničevanjem bližnjih objektov (eden izmed primerov, ki sem ga doživela, je bilo uničevanje cerkvenega inventarja v bližini kraja koncerta), kar pri starejših sproži vse prej kot odobravanje. Starejši imajo do vandalizma odpor, z izjemo kakšnega razbijanja steklenic v alkoholiziranem stanju.

Dodala bi še, da je frekventnost koncertov v Trbovljah zelo visoka, saj je koncert praktično vsak drugi teden. Vključujoč še koncerte izven Trbovelj, bi lahko sklenila, da skorajda ne mine teden, da se punkerji ne udeležijo vsaj enega koncerta.

Nekaj utrinkov s koncertov:

**Slika 5.2: Stage diving (skakanje z odra).
Delavski dom 31. 10. 08**

Slika 5.3: Ples pod odrom. Delavski dom 31. 10. 08

Slika 5.4: Overflow. Dom svobode, 14. 11. 2008

Slika 5.5: Hladno Pivo. Dom svobode, 14. 11. 2008

d) Odnos do dominantnega sveta

Odnos do dominantnega sveta se razlikuje med člani predvsem glede na starost. Starejši, ki so na sceni že dlje in veljajo za »prave« punkerje, vsak na sebi edinstven način izražajo svoj odklonilen odnos do prevladujočih vrednot in odnosov v družbi. Začutiti je bilo predvsem odpor do družbenega sistema, kapitalizma, materializma ipd. Osebno mišljenje izražajo predvsem preko igranja v bendu, pisanja besedil, organizaciji koncertov in ostalih podobnih aktivnostih, nekateri tudi z napisi na oblačilih in modnimi dodatki (ovratnice z bodicami, masivne kovinske verižice oziroma boljše rečeno verige). Odnos so starševskega sveta pa je normalen, lahko bi se reklo tudi prijateljski. Pri mlajših pa je ravno obratno – o družbi in družbenem sistemu nimajo izoblikovanega nekega trdnega mnenja, težave imajo v tej fazi življenja edino s starši, s katerimi se včasih prepirajo (jabolko spora so največkrat alkohol, cigarete in druge opojne substance ter čas, ki ga preživljajo zunaj).

Nekako bi se lahko reklo, da aktivisti, ki so povečini starejši, dejansko izražajo svoje mnenje in odklonilen odnos do dominantnega sveta, neaktivni mlajši pa o tem nimajo izoblikovanega trdnega stališča ter svojo upornost prenašajo pretežno na družino, včasih pa jo sproščajo tudi preko vandalizma in s pretepi.

e) Pomen punk glasbe

Glasba je na primeru Trbovelj dejansko postavljena pred stil, saj slednji ni poglobitnega pomena. Glasba in njeno poznavanje je tisto, ki te naredi pravega punkerja, ter seveda razmišljanje.

Poleg poslušanja glasbe jim veliko pomeni tudi igranje v bendu, preko katerega se sproščajo, izražajo svoje mnenje in čustva, opozarjajo na nepravilnosti itd.

V Trbovljah je trenutno 11 punkovskih bendov, ki preigravajo različne podzvrsti punka, in katerih člani so pripadniki nostalgичnega ter neopunkerskega stila. Ker se člani večinoma med seboj mešajo, sem vse delujoče skupine na področju Trbovelj, strnila kar v poglavje nostalgичnega stila.

Datura:

Štirje člani, ki prihajajo iz Trbovelj. Sodelujejo od pričetka leta 2007, njihov repertoar pa vsebuje 30 komadov. Stil glasbe definirajo kot anarho punk. Besedila govorijo o strahu pred drugačnostjo, vojnah, onesnaženju, nacionalizmu, pohlepu za denarjem, trdih drogah itd. Pesmi: Fuck your

Slika 5.6: Skupina
Datura

nationality, Macho bully, Stop the war, Vi Aj Pi, Don't vote, Maska ...
(www.myspace.com/daturatrboule).

Trifail

Štirje člani, ki prihajajo iz Trbovelj in Zagorja ob Savi. Bend se je oblikoval leta 2003, igrajo pa punk in hardcore. Pesmi: Alone, The Answer itd. (<http://www.myspace.com/trifail>).

Slika 5.7: Skupina Trifail

Kvazi Cirkus:

Štirje člani, ki prihajajo iz Trbovelj in iz Zagorja ob Savi. Pod tem imenom delujejo že od leta 2003. Ustvarjajo avtorsko glasbo, katere obseg je trenutno za približno 60 minut repertoarja. Stil glasbe definirajo kot alternativen punk. Pesmi: Gnila jajca, Hardkarkol, Kinder Jajca, Bush, Herbert, Disko ... (<http://www.myspace.com/kvazicirkus>).

Slika 5.8:
Skupina Kvazi
cirkus

Kreshesh nepitash

Štirje člani, ki prihajajo iz Trbovelj in sodelujejo od leta 2005. Igrajo hardcore. Pesmi: City of despair, Life Is On The Line, Live Or Die, Change or Choose ... (<http://www.myspace.com/kresheshnepitash>).

Slika 5.9: Skupina Hreshesh nepitash

Wrong choice

V skupini so štirje člani, ki prihajajo iz Trbovelj. Igrajo več zvrsti punka; od hardcora, ska punka, punk-rocka do brutal hardcore in ostalih podzvrsti. Pesmi: Walk Tall, Stop the war, Drunk Fridays, Live Fast Die Young, The World is not Enough ... (<http://www.myspace.com/wrongchoicewc>).

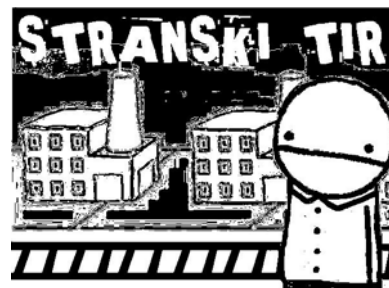
Slika 5.10: Skupina Wrong
choice

Slika 5.11: Skupina Stranski tir

Stranski tir

Skupino sestavljajo štiri člani iz Trbovelj, ki igrajo punk rock. Besedila so večinoma družbeno kritično naravnana. Pesmi: Nikoli, Vsi smejejo se, Z vseh strani, Zakaj ... (<http://www.myspace.com/stranskiritir>).

Slika 5.12: Skupina Ubvoz

Ubvoz

Skupino sestavlja pet članov, ki prihajajo iz Trbovelj. Igrajo hardcore. Pesmi: Vojna, Naporn dan, Pulitiki, Punk, Stara kurba, Vikendi ... (<http://www.myspace.com/ubvoz>).

K.A.O.S.

Oziroma daljše *Krutost*, *anarhija »opredeljene«* Slovenije. Bend sestavljajo štiri člani iz Trbovelj, ki igrajo anarcho punk. Pesmi: Ni prehoda, Revolucija, Cefur, Jansa itd. (<http://www.myspace.com/kaoshc>).

Slika 5.13: Skupina K.A.O.S.

Red Five Point Star

V skupini je sedem članov, ki prihajajo iz Trbovelj in Hrastnika. Bend se je oblikoval pred desetimi leti (1998) in sprva igral punk-rock, s časom pa se je razširil ter se pričel spogledovati z zvrstmi kot so reggae, ska, surf, swing, rockabilly, ampak še vedno s pridihom punk-rocka. Izdali so že štiri albume, nastopajo pa po celi Evropi. Pesmi: Midnight Dancing, Creatures, Sunday Afternoon, Our Van feat Julien Joke, I'll Grow Old ... (<http://www.myspace.com/redfivepointstar>).

Slika 5.14: Skupina Red Five Point Star

Not the same

Skupina, ki jo sestavlja pet članov, se je oblikovala že pred 15 leti (1993) in prekinil z igranjem leta 2003. V letu 2008 so se ponovno

Slika 5.15: Skupina Not the Same

zbrali v isti zasedbi, in sicer z naslednjim razlogom: »we are still crazy enough to put this band together once more ...« Igrajo punk-rock, pesmi: Hate, Number one, Attention. Sanje ... (<http://nts-band.com/about.html>).

Icarus Down

V skupini so štirje člani, ki prihajajo iz Trbovelj. Bend je bil ustanovljen leta 2004. Člani so imajo vsi bogato izkušnje na področju glasbe. Izdali so že dva albuma, igrajo pa mešanico več vrsti glasbe, predvsem Alternative, Hardcore in Indie. Pesmi: Mould, FenFanPhen, Oris, Moves, Cushion of Distance ... (<http://www.myspace.com/icarusdown>).

Slika 5.16: Skupina Icarus Down

Že izmed zgoraj naštetih skupin je razvidno, da je Trboveljska punkovska scena zelo živa in raznovrstna. Tako kot se bendi razlikujejo v stilu glasbe, saj preigravajo vse od punk-rocka, do anarho-punka, od skaja do ostalih zvrsti punka, se tudi punkerji med seboj razlikujejo po poslušanju različnih zvrsteh glasbe. Skupno točko vseh sem odkrila edino pri tem, da pripadniki nostalgичnega stila povečini poslušajo neskomercializirane bende, pripadniki neopunkerskega stila pa več zvrsti punka ter tudi druge zvrsti glasbe.

Same pesmi, pri vsaki skupini sem jih nekaj tudi naštel, pojejo o raznovrstnih temah, od politike do vsakdanjih, banalnih zadev. Nekatera besedila so tako politično naravnana, spet druga v sebi ne nosijo nobene globoke sporočilnosti.

f) Stil

Kot sem že omenila, je stil postavljen v ozadje in ni tako pomemben kot pripadnost in punkovska miselnost ter ideologija. Stil je predvsem pomembnejši pri mlajših, pri starejših pa ne igra več pomembne vloge. Nekateri se pač tako oblačijo, ker so tako navajeni, ker bi radi šokirali ipd., nikoli pa ne z namenom, da bi jih okolica dojemala kot punkerje. Oblačila punkerjev, ki nosijo tudi prepoznaven stil, so največkrat stara, prešita z našitki, popisana z gesli kot je na primer »Against capitalism« ter imeni priljubljenih bendov. Ne glede na različnost in razgibanost stilov oblačenja se pri nostalgичnih stilih nikoli ne pojavljajo draga oblačila (pri)znanih blagovnih znamk. Izjemoma so le bulerji, za katere so pripravljeni odšteti nekoliko več denarja. Nekatera dekleta se oblačijo v svetlejše barve (fantje so namreč

večinoma v temnejših) in takisto v starejša nekoliko predelana oblačila, spet druga se oblačijo podobno kot vrstnice, mogoče z izjemo močnejšega make-upa.

Frizure so različne od posameznika do posameznika: od urejenih do dolgih, preraščenih irokez, od kratko pristriženih do dolgih las, spetih v čop. Nekateri imajo lase pobarvane v žive ali črne barve, vendar je barvanje izrazitejše pri dekletih. Dekleta imajo vsa povečini dolge lase. Modni dodatki pri nobenem spolu niso tako izraziti in pogosti, pojavljajo se le verige z obeski, ki se nosijo kot verižice, uhani po različnih delih telesa ter tetovaže.

Sleng ni nič posebnega, govorica je enaka trboveljskemu govoru – trd govor, ki vsebuje veliko kletvic in germanizmov. Specifične govorice, ki bi bila značilna samo zanje, torej ni. Kot vzrok lahko navedem dva možna razloga:

- Trbovlje ima že samo po sebi izjemno trd govor, polnega kletvic;
- poseben sleng se ni razvil oziroma je mogoče skozi čas zbledel.

5.17: Raznovrstnost punkerskega stila

g) A.K.D.T. – Alternativno kulturno društvo Trbovlje

Alternativno kulturno društvo Trbovlje je društvo, ki ga ob načrtovanju opazovanja z udeležbo nisem predvidela oziroma zanj nisem vedela. Ko sem spoznala njihove ideje, aktivnosti in dejavnosti, sem se odločila, da zanj namenim posebno poglavje, saj na področju punkovske scene igra pomembno vlogo.

Kot sem že omenila, gre za alternativno kulturno društvo, na katerega vplivajo raznovrstne dejavnosti, kot so gledališče, kulturne dejavnosti, koncerti itd. Govora je skratka o raznovrstnih dejavnostih mladih. Trenutno ima 86 članov, pogoj za včlanjenje pa je plačilo članarine v vrednosti 10 €.

Slika 5.18: Logotip A.K.D.T.

5.19: Plakat in članska izkaznica

Vir: www.myspace.com/akdt2008gmailcom.

Udeležila sem se enega izmed koncertov, ki so ga organizirali (doslej sta bila namreč dva pod taktirko njihove organizacije). Koncert je bil v avli Delavskega doma Trbovlje in glede na to, da je bila organizacija zadovoljiva, so si s tem pridobili možnost, da enkrat na mesec organizirajo koncert. Kmalu bodo v Trbovlje pripeljali dva punkovska benda iz Estonije. Vstopnina, ki jo pobirajo, je simbolična (na koncertu, ki sem ga obiskala, je bila 2 €), z njo se pokrijejo stroški organizacije, najema prostora in ozvočenja, nekaj malega pa ostane v blagajni društva. Dodala bi še, da vedno najemajo neskomercializirane bende, ki igrajo za

simbolično plačilo. Bendov, ki postavljajo visoke cene, ne vabijo, saj za njih prvič ni dovolj denarja, in drugič, jih ne spoštujejo.

5.20: Plakat in utrinek s koncerta za dan mladosti. Trboveljski park, 24. 5. 08

Vir: www.myspace.com/akdt2008gmailcom.

Poleg koncertov imajo v kratkem namen organizirati filmski večer (gre bolj za alternativne, amaterske filme) ob spremljavi enega izmed Trboveljskih bendov. Hkrati se dogovarjajo za najem kombijev, s katerimi bi se lahko vozili na koncerte izven Zasavja, pišejo svoj lastni časopis, izpeljati želijo projekt Food not bombs in še mnogo drugih zanimivih projektov. Projekt Food not bombs pomeni, da bodo nakupili poceni hrano oziroma jo poskusili dobiti brezplačno. Gre za hrano, ki je nekoliko slabše kvalitete oziroma tik pred rokom trajanja, iz nje pa bodo skuhal jed ter jo delili zastonj. Poleg tega bodo delili tudi letake oziroma zloženke, ki bodo ozaveščale mimoidoče o tej temi oziroma projektu (koliko denarja na svetu gre v resnici za orožje, ljudje pa so lačni in nimajo za hrano).

Časopis, poimenovan Hej!, so pričeli pisati pred kratkim, doslej je izšla ena številka, druga pa je že skoraj dokončana. Dogovarjajo se tudi o možnostih, da bi se časopis izdajal kot fanzin, vendar iščejo sponzorja za tiskanje in več prostovoljcev, ki bi pomagali. Predvsem bi za oblikovanje fanzina potrebovali intervjuje bendov ter reportaže s koncertov in podobne stvari. Tema je še odprta in o njej se bodo še odločili (Oba izvoda, ki sta že izšla, se nahajata v Prilogi 1).

Sestankujejo po potrebi v prostoru Delavskega doma, za katerega jim ni potrebno plačevati najemnine. Na sestanku, ki sem se ga udeležila, je bilo prisotnih 12 članov, ki so bili del

trboveljske alternativne scene, ki zahaja na igrišče za Gimnazijo in Ekonomsko srednjo šolo ter Osnovno šolo Trbovlje. Sestanek je vodil predsednik društva, govorilo pa se je o že izpeljanih projektih ter o bodočih, ki se bližajo, ter o idejah, ki bi jih še lahko implementirali. Sestanek seveda poteka v spremstvu kakšnega piva ali kozarčka vina, vzdušje je sproščeno, zabavno.

Samo usmerjenost in namen društva bi najbolj lahko pojasnil njihov uvodnik v prvi časopis Hejl:

»Alternativno kulturno društvo Trbovlje sestavljamo ljudje, ki nam ni vseeno, da se v Trbovljah ne dogaja nič, kar bi nam mladim in mladim po srcu dajalo veselja in zagona za uživanje našega mesta. Dovolj imamo polizanih frizur in obrazov, ki tako ali tako nikoli niso spadali k nam. Zato smo si zadali nalogo, da to spremenimo.« (Priloga A) Ter nadaljujejo: »Naša glavna želja in cilj pa sta končno spremeniti miselnost starejših o nas mladih, da nismo zavoženi in povoženi, čeprav se po našem izgledu tako dozdeva. Zaupanje in prihodnost je na mladih. Ne zatiskajmo si oči, dajmo jim priložnost!!!« (Priloga A)

h) Povzetki intervjujev

Intervjuvance sem izbrala po ključu različnosti: želela sem namreč prikazati karseda različne pripadnike punkovske scene. Intervjuje sem opravila s tremi moškimi punkerji nostalgичnega stila, enim moškim punkerjem neopunkerskega stila in z dvema punkericama (glej prilogo B). Odločila sem se intervjujati punkerje, s katerimi sem že tekom opazovanja navezala bolj prijateljski odnos ter so hkrati zadostovali kriteriju različnosti.

Odgovori oziroma pogovor mi je potrdil že vnaprejšnja pričakovanja – pričakovala sem namreč, da bom od starejših pripadnikov zvedela mnogo več kot od mlajših. Tako je s starejšimi pripadniki že sam pogovor potekal občutno dlje (z enim od pripadnikov pol ure, z drugim kar 45 minut), z mlajšimi pa ni presegel dolžine petih minut – starostna razlika je tako bralcu opazna že pri sami dolžini intervjuja.

Kot sem spoznala že pri samem opazovanju scene, starejšim glasba pomeni način življenja, razmišljanja in izražanja, mlajšim pa samo zvrst glasbe, ki jim je trenutno všeč. Takisto so starejši opredeljeni glede podzvrsti punkovske glasbe, mlajšim pa je všeč punk kot sam, kot zvrst glasbe. Starejši v ozadje postavljajo stil, pomebna jim je miselnost, način življenja, mlajšim pa je enostavno všeč, da so del scene. Starejši se tudi povezujejo s somišljeniki izven Slovenije, mlajši pa zgolj poznajo nekaj punksov izven Zasavja.

Tako lahko o pomembnosti vrednot, ki naj bi bile značilne za punkerje, govorimo samo pri starejših pripadnikih scene, saj gre pri mlajših zgolj za iskanje samih sebe, za upornost

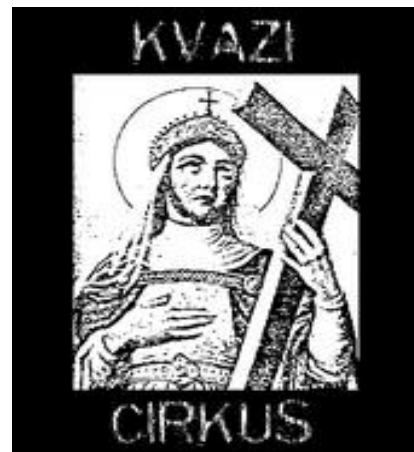
staršem in šoli. Kar pa se tiče sterjših, pa njihove vrednote najbolj opiše slednja izjava enega izmed intervjujancev: »Sem pa proti kapitalizmu, veri (ampak ne zavračam vernega kot člana družbe, naj verjame kar hoče, ampak mi pač verjamemo sami vase), proti rasizmu in nacionalizmu ter proti onesnaževanju.« (Priloga B) Sama izjava se mi zdi zelo pomembna tudi iz drugega zornega kota, saj pokaže izjemno strpnost punkerjev do drugih ljudi, ki so različnega mišljenja. Tudi drugi intervjuvanec je s slednjo izjavo pokazal strpnost do ostalih ter enakovrednost ljudi. Pravi namreč, da kot punker »postaneš bolj odprt človek, bolj toleranten do ostalih skupin.« (Priloga B) V nadaljevanju pa se strinja tudi z že prej omenjenim intervjuvancem, saj pravi, da ima »veliko povedati proti kapitalizmu in razrednih slojih.« (Priloga B)

Tudi namembnost oblačil se razlikuje glede na starost punkerjev. Mlajšim je to stil oblačenja, ki jim je všeč, starejši pa želijo z njimi namerno šokirati in provocirati. Razen tega jim stil ne pomeni nič, predvsem ne v smislu izstopanja in iskanja pozornosti ter uveljavljanja na sceni. Pri iskanju raznolikih intervjuvancev sem ugotovila, da starejših punkerjev na sceni praktično ni, saj najstarejša pripadnica nostalgичnega stila šteje le 23 let. Takisto dekleta na sceni niso aktivna oziroma predstavljajo le dodatno pomoč aktivnim punkerjem.

i) Povzetek ugotovitev

Punkovska oziroma celotna alternativna scena v Trbovljah je zelo razvita, močna na področju svojega delovanja, kreativna, iznajdljiva. Zahvaljujoč aktivnim punkerjem in ostalim alternativcem scena živi, se razvija in dobiva vedno nove razsežnosti. Še posebej na primeru A.K.D.T.-ja vidimo, da je punk veliko, veliko več kot samo glasba in način oblačenja. Punk je način življenja, razmišljanja, soustvarjanja, način posameznikovega doprinosa k spremembam in izboljšanju stanja v družbi oziroma vsaj stanja med mladimi. Ideologija punka je med starejšimi pripadniki močno prisotna, pri čemer bi postavila približno starostno mejo 20 let. Le-ti so se s punkom poenotili, predstavlja jim način življenja, razmišljanja, vzpodbuja jih k aktivizmu in k opozarjanju na nepravilnosti naše družbe. Mislim, da spodnji logotipi najbolj zgovorno ponazarjajo ideje, za katerimi stojijo trboveljski punkerji:

5.21: Logotipi

Logotipi nam prikazujejo odklonilen odnos do komercializacije, kapitalizma, cerkve, pohlepa za materialnimi dobrinami, hkrati pa nam nakazujejo skrb za okolje. Slednje me je še posebej pozitivno presenetilo pri punkerjih, saj jim ni vseeno za naravo in onesnaževanje. Na igrišču, kjer se zbirajo, vsak vikend pospravijo smeti za seboj, odpadke celo razvrščajo za recikliranje, izvedli so tudi že čistilno akcijo. Tudi v časopisu Hej! opozarjajo na okolje in onesnaževanje. Dekleta so manj aktivna na sceni in se bolj držijo v ozadju, fantje pa so glavno gonilo scene; že udeležba na sestanku A.K.D.T-ja je zgovorna: devet fantov in tri dekleta, izmed katerih je le ena aktivno sodelovala na sestanku, ostali dve sta le poslušali.

Svoje ugotovitve opazovanja lahko navežemo tudi na teorije Andesove, ki govori o fazah razvoja punkerja (glej Tabelo 4.1). Posameznikov, ki so v predfazi, kar pomeni, da se ne dojemajo kot punkerji, na sceni nisem zasledila. V tem primeru gre verjetno za mlade, ki že postajajo uporni in drugačni od vrstnikov, vendar se v punku še niso našli. V prvi fazi, ki jo označuje upor, nediscipliniranost in napadalnost, se nahajajo skoraj vsi mladi punkerji. Gre za skupino mladih, ki so na začetku svoje »punkerske kariere«, in katerih smisel je šokirati,

vznemirjati, žaliti ljudi okoli sebe. V drugi fazi pa nastopi posvojitve, kjer punk postane življenjski stil, kjer postaneš del scene in nisi več dojet kot pozer na sceni ter so ti najpomembnejši ostali pripadniki scene. Biti vpadljiv in šokanten ni več bistvenega pomena, bistvo je scena in njegovi somišljeniki. V tej drugi fazi se nahajajo večinoma starejši punkerji, oziroma pripadniki, ki so prestopili starostno mejo okoli 20 let. Osvojitve 3. faze pa je že redkost, ki jo je bilo zaslediti pri proučevanju scene. V fazi, kjer ti niso več pomembni ostali somišljeniki, ampak osebna integriteta in poštenost, kjer se dejansko posameznik že oddaljuje od same scene, je zelo malo punkerjev. Gre za peščico ljudi, ki sem jih že omenila tekom naloge, za starejše punkerje, ki se držijo zase, posedujejo punkerske vrednote in način razmišljanja, vendar jim ni pomembno biti punker, takisto jim punkerski stil ne pomeni nič. Pomembno je biti osebnostno skladen, popoln.

5.5 PUNKERJI NEOPUNKERSKEGA STILA

Punkerji neopunkerskega stila so mi pri raziskovanju povzročali kar precej preglavic in težav. Proučevanje tega dela scene je bilo oteženo iz naslednjih razlogov:

- druženje poteka v manjših skupinah in na različnih krajih v mestu;
- sam stil ne določa nujno poslušanja punkovske glasbe in obratno, poslušanje punkovske glasbe ne določa nujno neopunkerskega stila;
- poleg punka se jih večina spogleduje tudi z drugimi glasbenimi zvrstmi (od rocka do housa);
- stil oblačenja je skomercializiran, dostopen v športnih trgovinah, pri dekletih praktično v vseh trgovinah z oblačili za mlade;
- nekateri rolkajo (v nadaljevanju skejtajo), nekateri se samo oblačijo kot skejterji, spet drugi deskajo po snegu, nekateri skačejo s kolesi, pojavljajo se tudi posamezniki, ki ne delajo nič od že naštetega, se hkrati ne oblačijo kot neopunkerji, a vendar poslušajo punk glasbo;
- spekter zvrsti punka je zelo širok (od hardcora do ska punka, od melodčnih zvrsti do zvrsti punka, ki se močno spogledujejo z drugimi glasbenimi zvrstmi);
- ideologija punka pri večini ni prisotna;
- sami sebe pogosto ne dojemajo kot punkerje.

Pred pisanjem tega poglavja sem bila postavljena pred dilemo, če je neopunkerski stil sploh smiselno vključiti v nalogo, saj razen igranja v bendih in udeleževanja koncertov, nimajo

skoraj nič skupnih točk z izvirnim punkom. Vendar sem se odločila, da jih vseeno predstavim kot del Trboveljske punkerske scene, ker:

- nekateri igrajo v lokalnih bendih;
- po večini ohranjajo neopunkerski stil;
- so včasih del organizacije kakšnih koncertov in so s tem tudi delno gonilo punkerske scene v Trbovljah.

Poglavja ne bom razčlenila kot pri nostalgичnem stilu, saj je zaradi vseh variacij, ki se pojavljajo, veliko težja oblikovati smiselna poglavja.

Pripadnikov je približno 40, razmerje med spoloma je podobno kot pri nostalgичnem stilu, t.j. 30:70 v prid fantom. Fantje so tudi tisti, ki večinoma skejtajo, deskajo po snegu ali skačejo s kolesi – na tem področju so dekleta v veliki manjšini. Kot večja skupina se zadržujejo na igrišču Ledenica, kjer jih veliko skejta ali skače s kolesi po rampah, včasih poslušajo tudi glasbo in popijejo kakšno alkoholno pijačo. Druženje v manjših skupinah pogosto poteka v različnih gostilnah, člani bendov se srečujejo tudi na vajah, nekateri se velikokrat pridružijo tudi alternativni sceni na igrišču za Osnovno šolo in Gimnazijo ter ekonomsko srednjo šolo Trbovlje. Mladi med seboj niso tesno povezani, neke močne skupinske pripadnosti ni bilo zaznati. Pripadnost skupini je fluidna in začasna.

Odnosi med njimi in drugimi interesnimi skupinami so čisto povprečni; zaznati ni bilo nobenega sovraštva ali negativnega odnosa do drugih skupin, takisto ne med njimi samimi. Za razliko od nostalgичnega stila, med njimi niti ni bilo zaznati razlike med starejšimi in mlajšimi v smislu pozerstva. Ker niti sami sebe ne dojemajo kot punkerje, niti od drugih ne zahtevajo kakšnega poglobljenega znanja o glasbi, zgodovini punka ali punkovski ideologiji.

Druženje med tednom in vikendom bi lahko razmejila glede na kriterij obsega prostega časa; med tednom so pripadniki v šoli ali v službi, zato je popoldansko druženje v manjši zasedbi; nekateri se dobijo na igrišču Ledenica, drugi v gostilni na kakšnem pivu. Ob vikendih je dogajanje pestrejše, saj je poleg druženja na Ledenici prisotnega tudi več alkohola. Mladi neopunkerji se pojavijo na igrišču za Osnovno šolo ter Gimnazijo in ekonomsko srednjo šolo Trbovlje, predvsem pa v raznovrstnih gostilnah. Za razliko od nostalgичnega stila le-ti dogajanje pozno v noč preživljajo drugače. Poleg edine že omenjene gostilne, ki je odprta pozno v noč, zahajajo tudi v diskoteko Mesečina, kjer se vrti komercialna pop in house glasba.

Kljub velikim razlikam od navad nostalgичnega stila, je udeleževanje koncertov zelo pogosto, hkrati pa je tudi druženje na koncertih podobno (več podrobnosti sem opisala že v prejšnjem poglavju).

Pri odnosu do dominantnega sveta nisem zaznala nobenih odstopanj od vrednot mladostniških skupin; stanje v družbi sprejemajo oziroma se mu ne upirajo, odnos do starševskega sveta je podoben kot pri nostalgичnem stilu; mlajši se (kot verjetno vsi najstniki) prepirajo s starši, starejši pa imajo z njimi dober odnos.

Punk glasba jim pomeni zgolj vrsto glasbe, ki jo poslušajo; razlog, da jo poslušajo je v tem, da jim (občasno) ustreza jezna glasba. Intervjuvanka je svoj odnos do punkerske glasbe najbolje označila z izjavo, da se »preko glasbe v bistvu sprosti.« V punku torej ne iščejo neke globlje sporočilnosti, ampak v večini sprostitev. Kot sem že omenila, se poleg raznovrstnih punkovskih zvrsti spogledujejo tudi z drugimi glasbenimi zvrstmi. Poleg punkovskih zvrsti glasbe, ki jo posluša nostalgичni stil, se tu pojavljajo blažje oblike punka: ska, melodični punk, emo itd.

Stil ustreza Bašinovem opisu neopunkerskega stila: fantje imajo oblečene majice in puloverji s kapuco z napisi blagovnih znamk ali bendov, široke hlače, katerih žepi segajo do kolen (poleg tega zraven pokažejo še velik del svojih spodnjih hlač), športne copate priznanih blagovnih znamk, športni nahrbtniki, različne vrste kap. Frizure so kratko postrižene, včasih živahnejših barv. Dekleta se oblačijo v neko mešanico skejterskega stila in trenutne urbane mode; skratka oblačila, ki se dobijo v vsaki trgovini za mlade ljudi.

5.22: Neopunkerski stil

Punkerje neopunkerskega stila je posrkal vase današnji čas; nastale so multiple identitete, katerih posledica je druženje v manjših skupinah. Način oblačenja je modni trend, včasih tudi nastopaštvo, ideologija je izginila. Ne napadajo dominantne kulture, sprejemajo družbeno stanje. Bistvo scene ni politična usmerjenost, ampak stil, veseljaštvo, sprostitiv.

Vendar zaradi trenda razvoja neopunkerjev, še ne gre gledati tako črnogledo na to sceno. Kljub temu da je ta del scene podlegel medijski kulturi, pa vseeno pomembno prispeva k samemu delovanju scene: organizacija koncertov in kontestov, igranje v skupinah, gradnja skejterskih ramp in podobno. Našli so nekakšno srednjo pot med individualizmom in neodvisnostjo ter potrošništvom.

6 ZAKLJUČEK

Iskati neke splošne značilnosti punkovske scene, ki bi veljale za vse pripadnike, postaviti stroge ločnice med obema stiloma ter jih hkrati še razmejiti od ostalih scen in interesnih skupin, je na primeru Trbovelj skorajda nemogoče. Ker je mladostniški stil postal tako raznolik, svoboda oblačenja in obnašanje tako neomejena, je Bašinova razmejitev punkerskega stila na nostalgični in neopunkerski stil postala problematična za apliciranje na ta specifičen primer, še posebej pri neopunkerskem stilu. Kot razlog bi vsekakor lahko navedla čas, v katerem se kot družba nahajamo. Čas, kjer vsak deluje sam zase, kjer je pomemben uspeh, slava, ugled. To je čas, kjer je seveda tudi med mladimi pomemben stil, ugled, dober videz in podobno. Tudi mlade je posrkal vase ritem današnjega časa in redko kdo se ni ujel v njegova kolesja.

Na primeru Trbovelj tudi ne bi mogla več trditi, da gre za punkersko sceno kot jo je predstavil Bašin, na podlagi raziskave v devetdesetih letih, ampak gre za stapljanje različnih scen v eno. Po izsledkih mojega opazovanja bi rekla, da gre v Trbovljah za močno alternativno sceno, katere člani pa so večinoma punkerji nostalgичnega stila. Pripadniki alternativne scene, tako punkerji kot nepunkerji, ohranjajo podobne vrednote, katerih skupni jezik najdemo v upiranju družbenemu sistemu, materialističnim vrednotam današnje družbe, vojnām, onesnaževanju, individualizmu, tekmovalnosti, pohlepu ... skratka vsemu, kar nam ponuja današnji kapitalistični sistem. Del te alternativne scene so tudi pripadniki neopunkerskega stila, ki pa sceni prispevajo zgolj z aktivizmom (igranje v bendih, organizacija koncertov in drugih dogodkov za mlade), njihova miselnost pa se staplja prej z dominantno kulturo kot pa s punkersko subkulturno sceno oziroma alternativno sceno.

Punkerji nostalgичnega stila še vedno gojijo močno ideologijo, imajo prepoznaven stil. Kljub temu še vseeno ne moremo govoriti o punkerski subkulturi, saj:

- člani niso samo mladi;
- niso strogo politično usmerjeni (kljub zavračanju dominantnih vrednot v družbi nimajo zastavljenih nekih ciljev, ki bi jih uresničili);
- so tolerirani in niso problematični za okolje (njihovo druženje na igrišču ni kamen spotike za vodstvo šol in okoliške prebivalce. Z namenom, da nebi bili preveč moteči, tudi večkrat pospravijo za seboj in poskrbijo, da ne onesnažujejo okolice);
- ne vzbujajo nelagodja, straha in konflikta (mogoče kakšni osamljeni primeru neodobravanja v povezavi s starejšimi ljudmi);
- ni stroge razlike navzven (povezovanje s pripadniki drugih scen);

- vsi v celoti nimajo natančnega kulturnega fokusa, natančno izoblikovanega stila; ni več kulturne ekskluzivnosti (že sam stil je postavljen v ozadje).

Pri neopunkerskem stilu pa niti ne gre razmišljati, za katero vrsto subkulturne prakse gre, saj ne izpolnjujejo niti enega kriterija, s katerim bi jih lahko uvrstili v subkulturo. Neopunkerski stil je tipičen primer scene, kjer je skupinska identiteta prehodna, fluidna in zamenljiva. Dominantne kulture sploh ne napadajo, pristajajo na stanje v družbi in tudi družba sprejema njih. Dejansko predstavlja način sproščanja, beg iz delovnega ritma. Stil je konstruiran s potrošništvom, obleke se kupujejo v trgovinah, stil takisto ni univerzalen, saj gre za surfanje po stilu. Neopunkerski stil je tipičen primer stapljanja z dominantno kulturo.

Skupna značilnost obeh stilov je torej v tem, da nobeden od njiju ni kulturno ekskluziven, zaprt vase in ločen od ostalih. Celotna punkovska scena je tako prehodna, fluidna in odprta do posameznikov, ki niso pristaši punkerske glasbe in njej pripadajočega stila oblačenja.

Punkerji so večinoma mladi, vendar obstajajo izjeme. Na sceni obstaja kar precej pripadnikov, ki so starejši od 27 let (kar po definiciji Uletove ne spada več v kategorije mladosti). Slednja ugotovitev zopet potrjuje predpostavko, da gre v Trbovljah za sceno in ne subkulturo – po Velikonji so pripadniki subkulture mladi, pripadniki scene pa so večinoma mladi, a obstajajo tudi izjeme. Hipotezo, da so punkerji večinoma mladi, a obstajajo tudi izjeme, lahko torej brez pomisleka sprejmemo.

Nedvomno lahko potrdimo tudi hipotezo, da obstaja na sceni ogromno lokalnih bendov, saj jih je trenutno kar enajst. Sami bendi so gonilo scene, saj se aktivno zavzemajo za več glasbenih dogodkov v Trbovljah. Hkrati so tudi aktivni člani društva A.K.D.T. po večini člani že omenjenih lokalnih bendov.

Če nekako potegnemo vzporednice med ugotovitvami obeh stilov, lahko rečemo, da v Trbovljah obstaja močna punkerska scena (kljub mešanju z ostalimi scenami), ki je konstruirana predvsem z glasbo, stil pa je postavljen v ozadje iz dveh razlogov:

- nostalgčni stil postavlja v ospredje miselnost in način življenja;
- neopunkerski stil postavlja v ospredje sprostitev, način sproščanja in zabave.

Homologija v mojem primeru blede, saj ni več skladnosti med izražanjem in njihovim stilom oblačenja; oblačila ter način, kako jih nosijo, in tipična govorica ne tvorijo več neke simbolične celote.

Trboveljska punkerska scena je tako razdrobljena na ogromno manjših scen, ki pa še najdejo nek skupni imenovalec; sama ideja svobode je še močno prisotna, vendar pa s svojim glasom ne predstavljajo grožnje okolici.

Za konec bi rada poudarila, da so ugotovitve moje raziskave zgolj ugotovitve trenutnega stanja na sceni, saj je zaradi nenehnega spreminjanja družbe posplošitev na širši časovni kontekst nesprejemljiva. Vpogled v punkersko sceno čez nekaj let nam bo verjetno prikazal spet drugačno sliko, saj bodo moje ugotovitve postale zastarele in nereprezentativne.

LITERATURA

Alternativno kulturno društvo Trbovlje. 2008. *A.K.D.T.* Dostopno prek: <http://www.myspace.com/akdt2008gmailcom> (11. november 2008).

Andes, Linda. 1998. Growing up punk: Meaning and commitment careers in a contemporary youth subculture. V *Youth culture: Identity in postmodern world*, ur. Jonathan S. Epstein, 212—229. Massachusetts: Blackwell Publishers.

Barker, Chris. 2000. *Cultural studies: Theory and practice*. London: Sage publications.

Bašin, Igor. 1999. Punkerji – punk ni mrtev, punkerji so! V *Urbana plemena: Subkulture v Sloveniji v devetdesetih*, ur. Peter Stankovič, Gregor Tomc in Mitja Velikonja, 125—134. Ljubljana: ŠOU – Študentska založba.

Bennett, Andy 1999. *Subcultures or Neo-Tribes? Rethinking the Relationship between Youth, Style and Musical Taste*. Dostopno prek: <http://soc.sagepub.com/cgi/content/abstract/33/3/599> (2. avgust 2008).

Brake, Mike. 1984. *Sociologija mladinske kulture in mladinskih subkultur*. Ljubljana: Krt.

Cooper, Ryan. 2008. *The Subgenres of Punk Rock. Punk Rock Comes in an Array of Sounds*. Dostopno prek: <http://punkmusic.about.com/od/punk101/a/subgenres.htm> (28. september 2008).

Datura. 2007. *Datura*. Dostopno prek: <http://www.myspace.com/daturatrboule> (4. november 2008).

Hebdige, Dick. 1980. *Podkultura: značenje stila*. Beograd: Pečat.

Icarus Down. 2005. *Icarus down (NEW ALBUM OUT NOW)*. Dostopno prek: <http://www.myspace.com/icarusdown> (4. november 2008).

K.A.O.S. 2007. *K.A.O.S.* Dostopno prek: <http://www.myspace.com/kaoshc> (4. november 2008).

Kreshesh Nepitash. 2006. *Kreshesh Nepitash.* Dostopno prek: <http://www.myspace.com/kresheshnepitash> (4. november 2008).

Kurz, Robert. 2000. *Svet kot volja in dizajn. Postmoderna levica in estetizacija krize.* Ljubljana: Krtina.

Kvazi cirkus. 2007. *Kvazi Cirkus.* Dostopno prek: <http://www.myspace.com/kvazicirkus> (4. november 2008).

Mesec, Blaž. 1998. *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu.* Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.

Muršič, Rajko. 1995. *Center za dehumanizacijo: Etnološki oris rock skupine.* Pesnica: Frontier, ZKO.

Not the Same. 2008. *Not The Same – A skate/punk rock band from Slovenia.* Dostopno prek: <http://nts-band.com/about.html> (4. november 2008).

Red Five Point Star. 2006. *Red Five Point Star (10 years of f..... up).* Dostopno prek: <http://www.myspace.com/redfivepointstar> (4. november 2008).

Repe, Božo. 2002. Vloga slovenskega punka pri širjenju svobode v samoupravnem socializmu sedemdesetih let. V *Punk je bil prej: 25 let punka pod Slovenci*, ur. Tine Hribar, Peter Lovšin, Peter Mlakar in Igor Vidmar, 54—65. Ljubljana: Cankarjeva založba in Ropot.

Stranski tir. 2008. *Stranski tir.* Dostopno prek: <http://www.myspace.com/stranskitir> (4. november 2008).

Tomc, Gregor. 1989. *Druga Slovenija.* Ljubljana: Krt.

Tomc, Gregor. 1994. *Profano. Kultura v modernem svetu*. Ljubljana: Študentska organizacija Univerze.

Tomc, Gregor. 2002. Škandal v rdečem baru. V *Punk je bil prej: 25 let punka pod Slovenci*, ur. Tine Hribar, Peter Lovšin, Peter Mlakar in Igor Vidmar, 86—90. Ljubljana: Cankarjeva založba in Ropot.

Trifail. 2007. *Trifail*. Dostopno prek: <http://www.myspace.com/trifail> (4. november 2008).

Ubvoz. 2008. *Ubvoz*. Dostopno prek: <http://www.myspace.com/ubvoz> (4. november 2008).

Ule, Mirjana. 1996. *Mladina v devetdesetih. Analiza stanja v Sloveniji*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Ule, Mirjana in Vlado Miheljak. 1995. *Prihodnost mladine*. Ljubljana: DZS.

Velikonja, Mitja. 1999. Drugo in drugačno: Subkulture in subkulturne scene v devetdesetih. V *Urbana plemena: Subkulture v Sloveniji v devetdesetih*, ur. Peter Stankovič, Gregor Tomc in Mitja Velikonja, 14—22. Ljubljana: ŠOU – Študentska založba.

Williams, J. Patrick. 2006. *Authentic Identities: Straightedge Subculture, Music and Internet*. Dostopno prek: <http://jce.sagepub.com/cgi/content/abstract/35/2/173> (2. avgust 2008).

Wrong Choice. 2006. *Wrong Choice*. Dostopno prek: <http://www.myspace.com/wrongchoicewc> (4. november 2008).

Zaviršek, Darja. 1985. Zgodba o koncu nekega mita. V *Mladina kot dejavnik razvoja*, ur. Danica Fink - Hafner, Andrej Kirn, Joža Košir, Stane Kranjc, Jan Makarovič, Slavko Splichal in Mirjana Ule 113—118. Ljubljana: Knjižnica FSPN.

PRILOGE

PRILOGA A

Časopis Hej! Alternativnega kulturnega društva Trbovlje

21.06. KUM ZVEZA VOJNIH VETERANOV VOJNE ZA SLOVENIJO - PROGRAM JE USTALJEN SAJ JE TO NEKE VRSTE KOMEMORACIJA ZA TAKRATNIM STOLPOM IN G. IVANOM STARINO, KI JE PADEL TISTEGA LEPEGA SONČNEGA DNE. TUDI SAM SE SPOMINJAM TEGA DOGODKA, S PRIJATELJEM SYA SE IGRALA IZ NENADA JE PRILETELO LETALO IN IZ ODALJENEGA KUMA SE JE MALO POKADILLO. V RESNIKI JE BILO PA VELIKO BOLJ GROZLJIVO. IN TAKO NEKAKO, NA HITRO IN POVRŠNO SMO DOBILI SAMOSTOJNO SLOVENIJO. SEDAJ SEDEMNAJST LET PO TEM DOGODKU JE VSAKOLETNA PROSLAVA PRI SPOMINSKEM OBELEŽJU 1220 METROV NAD NAŠIM MORJEM. LETOS PRVIČ JE NA NJEJ SODELOVALO TUDI ALTERNATIVNO KULTURNO DRUŠTVO TRBOVLJE. PROGRAM JE BIL SESTOJEČ IZ DVEH GOVOROV TREH RECITACIJ IN PEVSKI ZBOR ZARJA JE PREPEVAL NAŠE SLOVENSKE PESMI. VZDUŠJE JE BILO PRIJETNO PROSLAVA TEKOČA DAN PA ČUDOVIT. PRED SAMIM ZAČETKOM SO IZ ZAGORSKEGA LETALIŠČA POLETELA TRI LETALA IN OPRAVILA PRELET KUMA, SIMBOLNO DEJANJE. IN NA KONCU NAS JE PRIČAKAL GOLAŽ, NEKASEN TRADICIONALN ZAKLJUČEK TER POVABILO NA NASLEDNJE SREČANJE. SODELUJOČI SMO BILI ZADOVOLNI Z NAREJENIM IN SE ŽE PRIPRAVLJAMO NA NASLEDNJE LETO. K.N.

INFO REGA -
NA POBUDO MCT-JA (MLADINSKI
CENTER TRBOVLJE) KOT
KOORDINATORJA INFO MREŽE SMO
SE AKDT S PRISTOPNO IZJAVO
PRIKLJUCILI ZRAVEN. GLAVNI NAMEN
INFO MREŽE JE INFORMIRANJE
JAVNOSTI O DOGODKIH, KI
POTEKAJO ZNOTRAJ SAMIH
DRUŠTEV. S TEM NAMENOM SE BO
IZOBLIKOVAL SPLETNI PORTAL, NA
KATEREM BODO OBJAVLJENI VSI
DOGODKI POSAMEZNIH DRUŠTEV.
TOREJ PREDNOST ZA VSE STARE IN
NOVE NADOBUDNE DRUŠTVENIKE, KI
MORDA SE NIMAJO SVOJEGA VIRA,
KJER BI LAHKO PODAJALI
INFORMACIJE O TEKOČIH DOGODKIH.
D.L.

BODIMO SOLIDARNI Z NARAVO!

ORGANIZIRAJMO EKO AKCIJE,
SAJ SO V TRBOVLJAH
PREDVSEM, ŠE KAKO EKO
POTREBNE!

SMETI V SMETI, NE PO TLEH!

ALTERNATIVNO KULTURNO DRUŠTVO TRBOVLJE SE STAVLJA Ljudje, ki nam ni vseeno, da se v Trbovljah ne dogaja nič, kar bi nam, mladim in mladim po srcu, dajalo veselja in zagona za uživanje našega mesta. DOVOLJ IMAMO POLIZANIH FRIZUR IN OBRAZOV, KI TAKO ALI TAKO NIKOLI NISO SPADALI K NAM. ZATO SMO SI ZADALI NALOGO, DA TO SPREMENIMO... ZAENKRAT NAS JE OKOLI 20. VSI SMO ČLANI RAZLIČNIH TEŽKO ZVOKOVNIH GLASBENIH SKUPIN IZ ZASAVJA, DELUJEMO PA TUDI NA DRUGIH KULTURNIH PODROČJIH. UPAMO, DA BO NAŠ BOJ JASEN IN GLASEN... SLEDNJE ZAGOTOVO. NAŠA GLAVNA ŽELJA IN CILJ PA STA, KONČNO SPREMENITI MISELNOST STAREJŠIH O NAS MLADIH, DA NISMO ZAVOŽENI IN POVOŽENI, ČEPRAJ SE PO NAŠEM IZGLEDU TAKO DOZDEVA. ZAUPANJE IN PRIHODNOST JE NA MLADIH. NE ZATISKAMO SI OČI, DAJMO JIM PRILOŽNOST!!! VABLJENI NA NAŠE PRIREDITVE, KULTURNO GLASBENE DOGODKE, PA SE KAJ, VSEGA TAKO NE SMEMO IZDATI. SE BOMO POTRUDILI IN POPESTRILI SI TRBOVELJSKI VSADKAN. K.N.

NAŠA PRVA PRIREDITEV SE JE ZGODILA 24.5.2008 IN SIKER V MESTNEM PARKU TRBOVLJE. VSESKUPAJ SE JE ZAČELO Z MALO ZMEDE Z ZAČETKOM IN SEVEDA VREMENOM. AMPAK TO SE JE NA SREČO SPREMENILO V VAL ZABAVE VSEH STAROSTI. PRVA JE NASTOPILA GODBA TRBOVLJE, ZA NJM MAŽORETKE, MLAJŠE IN STAREJŠE, KASNEJE ŽENSKI PEVSKI ZBOR DRUŠTVA UPKOJENCEV TRBOVLJE - ZELO POHVALNO IN ZA KONEC SE KONCERT STIRIH ZASAVSKIH SKUPIN. ZAČELI SO STRANSKI TIR, KI SO POPESTRILI ZA DOBRO VZDUŠJE, S SVOJIMI NEW WAVE RITMI. DRUGI SO NASTOPILI KVAZI CIRKUS IN S SVOJIM TAKO IMENOVANEM AGRO PUNKOM, "ZAČARALI" PUBLIKO. TRETJI SO BILI WRONG CHOICE IN ODLIČNO SPRAVILI PUBLIKO S PUNK ROCKOM NA NOGE. ZADNJI SO ODIGRALI DATURA IN Z ANARCHO PUNKOM USPEŠNO POPELJALI KONCERT DO KONCA. PO KONCERTU JE SLEDILA ŠE KRATKA, TUDI USPEŠNA EKO AKCIJA. G.C.

USPEŠEN PONOVNI ZAGON DNEVA MLADOSTI
25. MAJ, PRAZNOVANI ROJSTNI DAN MARŠALA TITA, NEKDAJ PROSLAVLJAN TUDI KOT DAN MLADOSTI, KI SE GA JE V REUBLIKI JUGOSLAVIJI PRAZNOVALO KOT SE SPODOBI (DELA, POUKA PROST DAN...). NOSILA SE JE STAFETA, KI JO JE POTEM IZBRANI OSEBEK IZROČIL SLAVLJENCU NA STADIONU V BEOGRADU TA DAN SO POTEKALE TUDI PRIREDITVE ŠIROM BIVŠE DOMOVINE IN LJUDJE SO BILI VESEL. OMENIL SEM PRIREDITVE ENA PODOBNA JE USPELA TUDI NAŠEMU DRUŠTVU A.K.D.T., KI JE BILA BOLJ KOT J.BROZU SIKER NAMENJENA ZA VSE BOLJ ZAPOSTAVLJENE, A ZABAVE ŽELNE MLADOSTNIKE TER MLADOSTNIKE IN ZA VSE MLADE PO SRCU! STARTALI SMO Z GODBO NA PIHALA KI SE JIM JE OB PRITISKU SONCA MALCE MUDILO ZAČETI, A SO SVOJ PROGRAM BREZHBIBNO ODIGRALI DO KRAJA S TEM, DA JE ZA KONEC NEKAJ O TEM, KAKO JE TO IZGLEDALO VČASIH, POVEDAL TUDI NJIHOV ČLAN. SLEDIL JE NASTOP TRBOVELJSKIH MAŽORETK, KI SO SVOJO KOREOGRAFIJO ODLIČNO SPELJALE DO NASLEDNJIH NASTOPOJOČIH. PEVKE ZBORA UPKOJENCEV TRBOVLJE SO NAVDUŠILE MLADO IN STARO PUBLIKO, SAJ SO S SVOJO USKLAJENOSTJO IN VOKALNIMI SPOSOBNOSTMI VEČ KOT DOKAZALE, DA SE TUDI BREZ OJACEVALNIKOV IN MIKROFONOV DA PREGLASITI! MNOŽIKO, SE ENKRAT POHVALE! DAN SE JE POČASI PREVESIL V VEČER KO SE JE MED UGLAŠEVANJEM OPREME ZA TA DVIJI DEL. NENAPOVEDANO ZNAŠLA MED NAMI ČISTO PRAVA FANTOVŠČINA, KATERE POBUJDI ČLAN BODOČI ŽENIN JE POPESTRIL DOGAJANJE S PREPEVANJEM ZADANIH PESMI OB SPREMLJAVI HARMONIKE, POŽELA STA SALVE ODOBRAVJOČEGA SMEHA. MALCE NAS J PRESTRASIL TUDI OBETAJOČI SE HUDODELSKI NALIV, AMPAK J ZBEŽAL PREK HRIBA, KER SMO MU KAZALI ZOBEL! ZDAJ JE ŠLO ZA RES, PISANO DRUŠČINO SO NAJPREJ OGRELI STRANSKI TIR, KATERIH GLASBO BI NAJBOLJE OZNAČIL ZA PSIHADELIČNI PUNK'N'ROLL, NADALJEVALI SO ŽE DODOBRA UKORENENI AGRO-PUNKERJI KVAZI CIRKUS, KI SO Z NAVIHANIMI BESEDILI TER KYALITETNO GLASBO POSKRBELI, DA SE NAROD NI OHLADIL, SLEDILI SO MLADCI, WRONG CHOICE, NJIHOVO PREIGRAVANJE STARIH HITOV JE RULJO RES DVIGNILO NA NOGE TER VODILO DO VRHUNCA, KATEREGA SO DOSEGLI SKUPAJ Z DATURO, UDARNIŠKA GLASBA IN DIREKTNI BESEDILI V ČISTI "TRBOUŠČIN", JE NJIHOV ZAŠČITNI ZNAK, NAROD ZBESNI DO KRAJA, POLICIJSKA URA SE IZSTEKA. POČASI POSPRAYMO OZVOČENJE, POČISTIMO SVINJARIJO ZA SEBOJ IN DRUGIMI TER DOBIMO KAR NEKAJ POHVAL ZA DOBRO ORGANIZACIJO IN IZPELJAVO VSEGA SKUPAJ, KAR NAM DVIGNE MORALO IN DA ZAGON ZA SE KAJ TAKSNEGA! ZAHVALJUJEMO SE VSEM, KI SO KARKOLI PRISPEVALI TER SPONZORIRALI V UPANJU NA PRIHODNJE SODELOVANJE! OB LETU OSOREJ, SE VIDIMO TOREJ! J.S.

ČISTILNA AKCIJA
V NEDELJO, 13.7.08 SMO V TRBOVLJAH ZA OSNOVNO SOLO, KJER SE KOLIKOR NAM PROSTI ČAS DOPUŠČA, DRUŽIMO MLADI, IZPELJALI ČISTILNO AKCIJO. STARTALI SMO OB OSMIH IN TJA DO ENIH PRIDNO IN ZAVZETO OKOLIKO POČISTILI. ODSTRANILI SMO VSO STEKLOVINO, PLOČEVINO IN OSTALE ODPADKE. NA KONCU SE POMETLI VSO OKOLIKO TER STEKLO IN PLOČEVINO REKICLIRALI. OSVEŽILI SMO SE S HLADNO PIVAČO IN SE ODPRAVILI DOMOV NA NEDELJSKO KOSILO. HVALA PROSTOVOLJCEM ZA POMOČ PRI IZPELJAVI ČISTILNE AKCIJE. O NAS IN NAŠI SKRBI ZA ČISTEJO OKOLICO PA PRAV GOTOVO V PRIHODNJE SE KAJ SLIŠITE. L.T.

PRILOGA B

Polstrukturiran intervju in v celoti objavljeni odgovori vseh intervjuvancev.

Ključna vprašanja

1. Kaj ti pomeni punk glasba in katere vrste punka poslušáš?
2. Kakšen je tvoj odnos do punkerske scene na splošno Trbovljah?
3. Se to, da si del punkerske scene, odraža v tvojem vsakdanjem življenju (stil, glasba, mišljenje itd.)?
4. Kako vidiš današnjo punkersko sceno v Trbovljah?
5. Oblačila kupuješ v trgovini ali jih izdeluješ sam? Ti je pomembna znamka oblačila? Ali želiš z njimi kaj sporočati?
6. Si v kontaktu s somišljeniki izven Trbovelj, izven Slovenije?
7. Si aktiven član scene – organizacija koncertov, igranje v bendu, član kluba, društva oziroma organizacije?

Odgovori

Moški, 26 let, pripadnik nostalgичnega stila

Punk kot glasba je vrsta glasbe, ki jo poslušam, obenem pa mi je stil življenja. Sem tudi tekstopisec glasbe in se preko nje izražam; lahko povem svoje mnenje. Zdi se mi tudi edina direktna, resnična zvrst glasbe, ki dejansko pove, kakšno je stanje in kakšno bi moralo biti.

Trbovlje ima dobro razvito punkersko sceno, trenutno je še posebej močna; ima veliko mladih bendov, natančno enajst, ki igrajo punk, hardcore ali ska oziroma podobno alternativo. Scena v Zasavju se mi zdi najbolj razvita scena v celi Sloveniji, saj je Ljubljana trenutno zelo šibka, ima zelo malo še delujočih bendov.

Na sceni je veliko pozerjev, predvsem mlajših, ki pričnejo poslušati punk glasbo, a se še niso našli. Sčasoma se šele pokaže, ali se v tej glasbi najdejo ali ne. Sicer nobenega v startu ne dojemam kot pozerja, samo zato, ker ima irokezo (čeprav imidž ni bil nikoli pomemben, važno je, kaj imaš v srcu in v glavi). Je pa dejansko veliko pozerjev, ki si naredijo irokezo in se oblečejo v punkerski stil, pomeni pa jim to nič, o punku ne ve ničesar. Pri starejših je drugače – ni pozerjev, saj pri teh letih že vedo, kaj hočejo, ni jim pomemben imidž.

Jaz osebno imidž sicer »furam«, ampak samo zato, ker mi je osebno všeč, in ne zato, ker bi ga pač moral. Ne pomeni mi veliko, če bom želel, se bom oblekel tudi normalno. Veliko mi

pomeni sama scena in naš bend Datura. Sem pa proti kapitalizmu, veri (ampak ne zavračam vernega kot člana družbe, naj verjame kar hoče, ampak mi pač verjamemo sami vase), proti rasizmu in nacionalizmu ter proti onesnaževanju.

Oblačila si po veliki večini naredim sam, včasih pa tudi kupim kakšnega na koncertih. Z oblačili želim po eni strani nekaj sporočiti, po drugi pa niti ne. Ne zaradi tega, ker mi imidž ne pomeni nič, tako sem se navadil. Ja pa zato, ker nas nekateri zaradi tega grdo gledajo, ker mislijo, da so punkerji narkomani, izmečki, ker so raztrgani in popisani. Jaz se prav zaradi tega oblačim tako še iz večjega veselja, da jih provociram.

Kontaktiram s punksi izven Slovenije. Spoznamo se na Myspaceu in na koncertih, predvsem sem v kontaktu s Hrvati in Italijani.

Imam super odnose z družino, nimam do njih nobenega odpora. Družina ve, da je z mano vse v redu, čeprav se tako oblačim, name so se navadili.

Za konec bi rad še dodal, da naj vsi ostanejo takšni kot so oziroma naj bodo tisto, kar hočejo biti!

Moški, 20 let, pripadnik nostalgичnega stila

Punk glasba mi pomeni zabavo, sproščanje in izražanje čustev. Imaš ogromno podzvsti, ki govorijo o različnih temah. Meni najljubši je anarho punk, ki je družbeno kritičen, pove, kaj je narobe s tem svetom, kje so problemi. Preko glasbe lahko marsikaj poveš in tudi dosežeš.

Poslušamo velik zvrsti punka, včasih tudi balkanske in Agropop – kadar smo pijani in se malo zafrkavamo.

Punk glasbo sem pričel poslušati že pri 12., 13. letih, pri starejšemu bratu. Poleg punka sem takrat poslušal tudi rap in rock, ampak punk mi je bil najbolj všeč, ker je direkten.

Punk v Trbovljah se mi zdi zelo močan in vseskozi prisoten. Ves čas so na sceni prisotni bendi, kar mogoče v drugih delih Slovenije ne uspeva.

Da sem del punkerske scene, se vsekakor pozna v vsakodnevem življenju. Pri oblačenju je precej problemov; na primer pri službi (na glavi imam kapo zaradi irokeze), imeti moram lepše hlače in majice brez našitkov. Včasih še vedno dobiš občutek, da si zaradi takega stila manjvreden, sploh starejši ljudje se te pogosto izogibajo, saj te dojemajo kot narkomana. Ampak videz vara, ko tem ljudem nekaj pokažeš, te pričnejo gledati in dojemati drugače.

Odraža se tudi pri mišljenju. Poleg punka kot glasbe pričneš brati določene knjige, fanzine ali literaturo preko interneta; postaneš bolj odprt človek, bolj tolerant do ostalih skupin. Vsi mislijo, da punkerji niso razgledani, ampak je lahko visoko izobražen človek veliko manj razgledan kot kakšen alternativec. Sem sicer pristaš tega, da je šolo treba narediti, ampak tisti,

ki ne hodijo v šolo, se dejansko v vsakodnevnem življenju veliko naučijo in zvejo. Redko kdo izmed punkerjev gre na fakulteto (jaz sem eden izmed redkih), nekateri »bluzijo« dolgo časa, da sploh dokončajo srednjo šolo, ponavadi delajo kaj drugega (največkrat fizična dela, ki so ena redkih razpoložljivih delavnih mest v Zasavju).

Cunje predelam sam ali pa mi to naredi kakšen kolega. Za oblačila ne dajem veliko denarja, v bistvu čim manj. Na znamke sploh ne dajem nič. Edina izjema so bulerji, za katere se nameni nekoliko več denarja. Našitki so večinoma od bendov, ki so mi všeč. Z njimi želim nalašč šokirati in provocirati, imam veliko povedati proti kapitalizmu in razrednih slojih. Včasih mi je celo všeč, ko grem po cesti in opazim stare mame, ki se zgražajo nad mano.

Sem v kontaktu s punksi izven Zasavja. Ljudi spoznaš na koncertih, nato kontaktiraš po telefonu in elektronski pošti. Najboljše pa je, če sploh ne, ampak se samo srečuješ po koncertih in si vesel, da ga srečaš po dolgem času. Nekatere pa spoznaš tudi na spletu.

Kar se tiče kontaktiranja izven Slovenije, kontaktiram bolj s pripadniki v Južni Ameriki in Vzhodni Evropi, saj so tam ljudje bolj ozaveščeni, revolucionarno usmerjeni. Niso samo za glasbo, ampak bi dejansko radi nekaj spremenili. Punk je v ostalih delih Evrope izgubil nek svoj pravi namen.

Sem aktiven član AKDT-ja, v bendu pa ne igram. Zelo nerad sem v bistvu član česarkoli, ker pri pravem aktivizmu članstva sploh ne sme biti, gre se za organizacije oziroma povezovanja, ki uradno sploh ne obstajajo (na primer Black Block).

S starši sem imel probleme, ko sem bil mlajši, ker mi niso dovolili biti dalj časa zunaj. Predvsem so bili na začetku problemi zaradi mojega videza, ampak počasi se navadijo.

Ženska, 15 let, druží se s pripadniki obeh scen, dojema se kot punkerico, stil je neopredeljen

Punk glasba je dobra, ni mi pa všeč mišljenje punkerjev; anarhija in podobne stvari – jaz se s tem ne strinjam. Všeč mi je ritem. Pričela se bom tudi učiti igranja bobnov, da bom lahko igrala punk glasbo, ampak nisem pa za punkovsko mišljenje. Poslušam vse vrste punka, reggae in glasbo 80. let.

Punksi se mi zdijo zelo v redu, ampak moti me njihovo mišljenje. Anarhija ne more obstajati, to je narobe in niso na pravi poti. Jaz se sicer ne strinjam s svetom takšnim kot je, bi ga spremenila, ampak ne na takšen način (*odgovora, na kakšen način, ni znala povedati*).

Da sem del punkerske scene, se pri meni ne odraža, jaz imam še vedno svoje mišljenje, čeprav vsi drugi mislijo drugače od mene.

Oblačila naredim včasih tudi sama (kakšen našitek). Drugače oblačila vedno kupujem v trgovini Telly Weijl.

S punksi po Sloveniji kontaktiram včasih po Myspacu, izven Slovenije ne.

Nisem aktivna članica na sceni, bi pa rada igrala v bendu. V prihodnosti bi rada igrala v bendu, ustvarjala bi svojo glasbo, ampak bi vanjo dala svoje mišljenje.

Starši mi gredo zelo na živce, ker mi ne dovolijo biti dolgo zunaj, pa težijo mi zaradi cigaret in alkohola.

Moški, 16 let, pripadnik nostalgичnega stila

Punk je uporniška glasba, vseč so mi sporočila in besedila glasbe, ki govorijo o problemih. Poslušam vse vrste punka.

Na trboveljski punkerski sceni je veliko skupin, ampak problem je v tem, da ni razpoložljivih prostorov, kjer bi lahko mladi bendi vadili. Vseč so mi tudi ljudje.

Ne vem, ali se to, da sem del punkerske scene, odraža v vsakodnevnem življenju, v bistvu kakor hočeš, meni je vseč vojaški stil glede oblačenja. Glasba ima tudi vpliv name, se mi zdi, da sem bolj uporniški, ampak sama miselnost je ista, me ne zanimajo toliko ideje. Če mi kaj ne paše, povem.

Sami izdelujemo našitke ali jih kupim in jih našijem na oblačila. Znamke me ne zanimajo.

Poznam nekaj punksev iz Ljubljane iz koncertov, izven Slovenije ne poznam nikogar.

Nisem aktiven član scene, rad bi pa igral v bendu, ampak rabimo prostor.

S starši se včasih dobro razumemo, včasih pa ne, ker mi gredo na živce. Ure, kdaj moram biti doma, pa nimam.

Ženska, 23 let, pripadnica neopunkerskega stila

Največ poslušam hardcore, in sicer zato, ker mi paše poslušati jezo glasbo, kakih globljih pomenov pa v tej glasbi ne iščem oziroma ne vidim. Preko glasbe se v bistvu sprostim.

Pripadniki punkovske scene so moji prijatelji, podpiram jih in sem vesela, da so člani scene aktivni, da se dogajajo koncerti. Punksi so kul!

Z oblačili nimam namena nič sporočati, tak stil oblačenja mi je vseč. Znamka oblačil pa mi ni pomembna.

S starši imam odličen odnos, so najboljši ljudje na tem svetu.

Nisem aktivna članica scene, vendar pa z veseljem pomagam, če me kdo kaj prosi.

Moški, 27 let, pripadnik neopunkerskega stila

Poslušam predvsem hardcore glasbo, ki mi veliko pomeni. Definitivno je ena od mojih ljubših »stvari«. Poslušam vse od melodičnega punk-rocka, punka, melodičnega HC-ja, od old school do newschool HardCorea.

Definitivno podpiram punk in HC glasbo v Trbovljah in sem vesel, da je lokalno na tako močnem nivoju.

Zvrst glasbe, ki jo ljudje poslušamo, pove veliko o posamezni osebi, njegovem stilu življenja, mišljenju in splošnem pogledu na svet. Tako tudi HardCore glasba predstavlja del mene. Lahko bi rekel, da je karakter te zvrsti zelo podoben mojemu.

Današnja punkerska scena v Trbovljah živi, je na visokem nivoju. Spremlja veliko mladih, ki so se šele začeli nekako uveljavljati. Imamo veliko punk in HC bandov. V splošnem so Trbovlje kar poznane po tem, da ima »pankse«.

Oblačila kupujem. Do neke meje mi je pomembna znamka, najraje pa nosim oblačila bandov, na katerih se najdejo sporočila, za katerimi stojim tudi sam.

S sceno smo v kontaktu, tako na območju Slovenije kot tudi s prijatelji iz drugih držav.

Sem član kulturno umetniškega društva THC ter društva AKDT. Priložnostno pomagam pri organizaciji koncertov. Igram bobne v Hardcore bandu Kreshesh Nepitash.